

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA PEDAGOGIKY

**POSTOJE UČITELŮ/EK MŠ A RODIČŮ
K VÝCHOVĚ A VZDĚLÁVÁNÍ DVOULETÝCH
DĚTÍ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Bc. Lenka Jelínková

Předškolní a mimoškolní pedagogika – učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce: PhDr. Dagmar Šafránková, Ph.D.

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci, vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 30. Června 2018

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování patří především vedoucí práce PhDr. Dagmar Šafránkové, Ph.D. za odborné vedení a její cenné rady během zpracování.

Obsah

Úvod.....	7
1 Historie předškolního vzdělávání	8
2 Vzdělávání dětí předškolního věku v MŠ v současnosti.....	10
2.1 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	10
2.2 ZAHRANIČNÍ ZKUŠENOSTI V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ	11
3 Vzdělávání dvouletých dětí v MŠ.....	13
4 Vývojové zvláštnosti dětí předškolního věku a osobnost předškolního dítěte	17
4.1 BATOLECÍ OBDOBÍ VÝVOJE DĚTÍ	17
4.2 VÝVOJOVÉ ZVLÁŠTNOSTI DÍTĚTE V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU	18
5 Požadavky Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání	21
6 Výzkumná sonda do praxe mateřských škol.....	26
6.1 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU	27
6.1.1 <i>Mateřské školy</i>	28
6.2 POPIS VÝZKUMNÝCH METOD.....	32
6.3 VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEJICH INTERPRETACE	33
6.4 ZÁVĚRY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	42
6.4.1 <i>Závěr obsahový</i>	42
6.4.2 <i>Závěr metodologický</i>	42
6.4.3 <i>Závěr praktické části</i>	43
Závěr.....	44
Resumé	46
Summary	46
Seznam odborné literatury	47
Seznam grafů	49
Seznam tabulek.....	49
Seznam příloh	50

Seznam zkratek

MŠ – mateřská škola

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

ŠVP – Školní vzdělávací program

TVP – Třídní vzdělávací program

Klíčová slova

mateřská škola, předškolní dítě, Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, předškolní vzdělávání, dvouleté dítě, rodiče, učitelé

Úvod

Problematikou vzdělávání dětí mladší tří let se zabývá mnoho okolních států, v České republice je však tato problematika novým tématem, a proto se mu věnuje i tato bakalářská práce. Výchovu a vzdělávání řeší nejen pedagogové, ale i rodiče, kteří uvažují zejména nad tím, zda umístit dítě do mateřské školy či nikoliv, a další odborní pracovníci, kteří spolupracují při vytvoření vhodných podmínek pro tyto děti. Téma bylo zvoleno ze zájmu o problematiku dvouletých dětí v mateřských školách a současnou situaci, kdy se řeší novela zákona o vzdělávání dvouletých dětí. Jelikož je tato problematika aktuální, je třeba se jí dále věnovat a informovat se o dalším dění v legislativě.

Teoretická část bakalářské práce se bude zabývat historií předškolního vzdělávání a vývojem vzdělávání dvouletých dětí u nás i v zahraničí, bude charakterizovat osobnost předškolního dítěte a její složky a v neposlední řadě se zaměří na vzdělávání dvouletých dětí v mateřských školách, vhodné podmínky a požadavky Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání.

V praktické části bude hlavním cílem zjistit postoje učitelů k výchově a vzdělávání dvouletých dětí, případně navrhnout změny, které povedou k tomu, aby toto vzdělávání bylo bezproblémové. Výzkumné šetření bude zvoleno ve formě dotazníků pro rodiče a učitele mateřských škol a rozhovorů. Dotazník bude zaměřen na pedagogy a rodiče, kteří mají zkušenost se vzděláváním dvouletých dětí v mateřské škole. Praktická část bude doplněna o závěry a vhodná doporučení. Závěr a přílohy budou navazovat na teorii a odpovídat stanoveným výzkumným cílům a otázkám. Hlavním výzkumným cílem bude tedy zjištění postojů pedagogů a rodičů k výchově a vzdělávání dvouletých dětí. Dílčími cíly bude zjištění materiální připravenosti mateřských škol na vzdělávání dvouletých dětí, určit postoj pedagogů ke vzdělávání dvouletých dětí, stanovit hlavní nedostatky při vzdělávání dvouletých dětí a zjistit hlavní důvody, proč se tyto děti umísťují do mateřských škol. Na výzkumné cíle budou navázána doporučení, která umožní vhodný přístup k dvouletým dětem.

1 Historie předškolního vzdělávání

Pro pochopení tématu předškolního vzdělávání a srovnání se současnou situací u nás i v okolních státech je nutné nejdříve definovat vývoj předškolního vzdělávání u nás.

Předškolní vzdělávání obsahuje vzdělávací procesy realizované v instituci. Probíhá zde učení ve formálním vzdělávání, případně i neformálním. Instituce, v tomto konkrétním případě mateřská škola, pojímá výchozí cíle obecně a rozpracovává vzdělávací oblasti, výstupy z nich a navazující klíčové kompetence. V souvislosti s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání má rozpracovaný vlastní školní vzdělávací program. Pedagogika předškolního věku je tedy orientována na obsažení všech výchovně vzdělávacích procesů působících na děti v celém předškolním období. Předškolní vzdělávání v rámci české vzdělávací soustavy se přizpůsobuje vývojovým fyziologickým, kognitivním, sociálním a emočním potřebám dětí předškolního věku a musí zohledňovat a respektovat vývojová specifika předškolního věku. (Průcha a Koťátková, 2013)

O děti raného věku se u nás pečuje již řadu let. Institucionální péče je ošetřena v prvním školském zákoně z roku 1868 a v následném ministerském výnosu vydaném v roce 1872. Tehdy bylo vzdělávání dětí rozděleno do několika institucí. Byly to jesle, které byly určeny pro děti do tří let, opatrovny, které sloužily jako sociální zařízení pro předškolní děti, a nakonec mateřské školy, které (stejně jako je tomu dnes) poskytovaly předškolní vzdělávání. Od vzniku předškolního vzdělávání byly stanoveny podmínky poskytování péče a v neposlední řadě profesní kompetence osob, které o děti pečovaly.

V 19. století vzniklo hned několik dalších zařízení, která se starala o nejmenší děti a snažila se jim nahradit rodinnou péči. Jedním z takových zařízení byly nalezince, které pečovaly o děti odložené a nechtěné. Sirotčince se pak ujímaly děti bez domova a rodičů, nemocnice a chorobince zase děti nemocných. Vedle těchto zařízení, která pečovala převážně o děti v tíživé životní situaci, se v 19. století zakládala i institucionální zařízení, která byla určena pro děti předškolního věku. Byly to opatrovny, jesle, mateřské školy a dětské zahrádky. Do těchto zařízení docházely děti z rodin pracujících rodičů. (Splavcová a Kropáčková, 2016)

Mezi lety 1945 – 1948 se výrazně posunul rozvoj mateřských škol. V roce 1945 byl vydán dokument, který reprezentoval celostátní směrnici pro práci s dětmi v předškolním zařízení. Tento dokument byl nazván „Prozatímní pracovní program pro mateřské školy“. Změna přišla

v roce 1948, kdy byl tento program vzhledem k režimu pozměněn na „Pracovní program pro mateřské školy“ a měl za cíl vychovávat uvědomělého občana oddaného socialistické myšlence. Po roce 1948 byl cíl výchovy kladen na kolektivismus. V roce 1953 byly vydány „Prozatímní osnovy mateřské školy“, které jasně stanovily práci v československých předškolních institucích. V této osnově byly stanoveny výchovné požadavky pro dvě věkové kategorie a organizace dnů v předškolním zařízení. Na hru v tomto případě nebyl kladen velký důraz, dbalo se především na rozumovou složku. V roce 1955 vešly v platnost další osnovy, které byly doplněny o jasné metodické postupy. V roce 1960 byly do skupiny předškolních zařízení zařazeny také jesle, a to podle zákona „O soustavě výchovy a vzdělávání č.186/1990“. V tomto roce byl ve vzdělávání velký posun, jelikož byly respektovány jednotlivé vývojové stádia dítěte a byl brán ohled na individuální potřeby jedince. (Bečvářová, 2003)

V roce 1973 bylo hlavním cílem připravit dítě na školu, o čemž mimo jiné pojednávají „Pokusné osnovy pro mateřské školy“. O několik let déle, konkrétně v roce 1984, byl vydán „Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy“, který byl opět rozpracován podle věku dětí a obsahoval prvky týkající se adaptace, přirozené motivace apod. I přes veškerou snahu o změnu programu a individuální pohled na dítě, docházelo stále k jejich přetěžování. Změna nastala po roce 1989, kdy si učitelky začaly vytvářet vlastní program vzdělávání. (Bečvářová, 2003)

Po roce 1990 se kladl důraz na uspokojení přirozených potřeb dítěte a jeho další rozvoj. Do větší pozornosti se také dostala spolupráce s rodinou a každá mateřská škola si jednotlivé programy uzpůsobovala podle svého uvážení a možných podmínek vzdělávání. Režim dne v předškolním zařízení se stal uvolněnější a už se také více přihlíželo na problematiku dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Začaly se zakládat alternativní mateřské školy a další předškolní instituce. (Bečvářová, 2003)

Vývoj vzdělávání předškolních dětí v České republice si prošel mnoha změnami. Nejprve se nezohledňovala individuální osobnost dítěte, postupně ale stala stěžejním tématem jak v legislativě, tak i praxi.

2 Vzdělávání dětí předškolního věku v MŠ v současnosti

V této kapitole bude charakterizováno předškolní vzdělávání v současnosti. Kromě toho zde bude srovnána výchova a vzdělávání dvouletých dětí u nás a v dalších zemích, jakými jsou například Dánsko, Finsko, Norsko a Německo.

2.1 Předškolní vzdělávání v České republice

Legislativní požadavky na osobnostně orientovanou výchovu jsou vytvořeny podle Rámcového vzdělávacího programu předškolního vzdělávání (dále jen jako RVP PV), a to v souladu se školským zákonem. RVP PV jasně stanovuje cíle vzdělávání a podmínky, za kterých musí vzdělávání probíhat. RVP PV tedy poskytuje jistou metodiku, kterou si každá mateřská škola může upravit ve školním vzdělávacím programu, jenž navazuje právě na RVP PV. Při vytváření obsahu vzdělávání a plánování řízené činnosti musí učitelka vycházet z již jmenovaných dokumentů a dodržovat vnitřně propojené komponenty. Ty se skládají z klíčových kompetencí, cílů vzdělávání, obsahu vzdělávání, interakcí učitele a dítěte (popřípadě učitele a rodiny), používaných metod a forem vzdělávání, podmínek vzdělávání a evaluací.

Úkolem moderního institucionálního předškolního vzdělávání je doplňovat rodinnou výchovu a v úzké vazbě na ni navazovat a umožnit dítěti dostatečnou adaptaci a mnohostranné podněty, které mu pomůžou v přirozeném rozvíjení a učení. Předškolní vzdělávání má též zajistit dítěti individuální rozvoj jeho možností a usnadnit mu další cestu životem.

Na školu a pedagogy jsou kladeny v souvislosti s novým přístupem ke vzdělávání stále vyšší požadavky. Vzhledem k začleňování integrovaných dětí a dětí mladších tří let musí mít pedagog přehled v sociální oblasti, speciálně pedagogické atd. Bílá kniha pro předškolní vzdělávání doporučuje pro předškolní pedagogy vysokoškolské vzdělání na úrovni bakalářského studia. Tato doporučení byla zavedena se snahou zvýšit ekonomický, sociální a kvalifikační status předškolního pedagoga. (Svobodová. 2010)

Česká republika si stanovila jasné strategie vzdělávací politiky, které chce udržovat a dále rozvíjet. Jednou z těchto strategií je uspokojovat a vyvolávat vzdělávací potřeby všech věkových kategorií a umožnit tak dostupnost vzdělání pro všechny jedince. Další strategie se týkají rozvoje vybavenosti mateřských škol a podpory autonomie, podpory proměny ve výkonu pedagogických činností a profesního rozvoje pracovníků. V neposlední řadě se pak snaží o dosažení vyšší kvality a funkčnosti vzdělávání, a to prostřednictvím tvorby nových vzdělávacích programů, které budou vyhovovat moderní společnosti a požadavkům na rozvoj. (Svobodová, 2010)

2.2   *Zahraniční zkušenosti v předškolním vzdělávání*

Nyní budou uvedeny země, ve kterých probíhá výchova a vzdělávání dvouletých dětí již řadu let. Mezi ně patří Dánsko, Finsko, Německo a Norsko.

V **Dánsku** je rodičovská dovolená ze zákona stanovena na 46 týdnů, z toho posledních 32 týdnů může čerpat kterýkoliv z rodičů. Rodiče si mohou vybrat, kdy budou rodičovskou dovolenou čerpat, zda hned nebo až později (maximálně však do devíti let věku dítěte). Z pravidla zůstávají ženy s dítětem doma půl roku až rok. Od půl roku mají od státu zajištěno místo v jeslích nebo mikrojeslích. Pro volný přechod z rodičovské dovolené zpět do práce mohou rodiče čerpat místo posledních pěti týdnů dovolené deset, a to v případě, že mají poloviční úvazek. Děti tím mají možnost pozvolné adaptace do kolektivu a ženám je návrat do práce usnadněn. (Splavcová a Kropáčková, 2016)

Mateřská dovolená ve **Finsku** je vyplácena po dobu 105 dnů. Rodičovská dovolená je dalších 158 dní a může jí čerpat kterýkoliv z rodičů. Otcové ve Finsku mají právo na otcovskou dovolenou, která trvá 18 pracovních dnů a je vyplácena na čtyřikrát v době mateřské a rodičovské dovolené. Předškolní zařízení ve Finsku jsou známa pro svoji vysokou úroveň, jelikož učitelky ve státních školách musejí mít minimálně bakalářské vzdělání. Název těchto zařízení zní v překladu „denní domov“. Další institucí na podobný způsob je miniškolka. V ní nemusí mít pečovatel vysokoškolské vzdělání, ale stačí mu certifikát způsobilosti. Zpravidla se jedná o matky, které si ke svému dítěti přidají několik dalších dětí. V této zemi je vysoká odpovědnost při sebemenším násilí na dětech, a to s nulovou tolerancí. (Splavcová a Kropáčková, 2016)

V **Německu** se dávky vyplácejí osm týdnů po porodu, což je nejkratší doba ze všech zemí, které jsou zde uvedené. Pokud se jedná o spolkové země, jsou zde podmínky odlišné. Celkové spektrum mateřských škol je široké. V Německu existují školy státní, soukromé i církevní. V roce 2013 zde vstoupil v platnost zákon, který umožňuje v mateřské škole místo každému dítěti od jednoho roku věku dítěte. (Splavcová a Kropáčková, 2016)

Rodičovské dávky v **Norsku** jsou stanoveny na délku čtyřiceti čtyř týdnů a matka si je po porodu může prodloužit až na padesát čtyři týdnů. Dávky jsou pak jako u nás vypláceny nižší sazbou. V Norsku je matkám umožněn zvláštní režim, kdy si mohou kombinovat vyplácení dávek a pracovní úvazek. Otcové mají právo až na dvanáct týdnů. Na jednu učitelku jsou ve třídě tři až čtyři děti, přičemž mateřské školy přijímají děti od jednoho roku. Zaměstnavatelé podporují rodiny s dětmi buď částečným snížením úvazku, nebo pozměněnou pracovní dobou. (Splavcová a Kropáčková, 2016)

Z přístupů k výchově a vzdělávání dvouletých dětí ve výše uvedených zemích si určitě můžeme vzít inspiraci. Například o možnost snížení úvazku při rodičovské dovolené a postupné vyplácení rodičovského příspěvku by řada rodičů v České republice měla zájem. V jiných zemích jsou dále otcům umožněny otcovské dovolené, kdy je doma matka dítěte i otec a je tím matce dána pomoc v poporodním období. Zajímavé je i držení místa v jeslích a mateřských školách pro malé děti, aby rodina neměla starost s tím, kam dítě umístit, až se rodiče vrátí do práce.

3 Vzdělávání dvouletých dětí v MŠ

V této kapitole již bude jasně charakterizována legislativa a další podmínky výchovy a vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole v České republice, a to podle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Ten bude dále charakterizován v poslední kapitole teoretické části.

Návrh na zařazení dětí od dvou let věku dítěte do mateřských škol vznikl jako opatření na podporu rodiny. Hlavním cílem tohoto opatření je podpora funkce rodiny a možnost profesního růstu rodičů dvouletých dětí. Některá opatření, která předcházela návrhu na zařazení dvouletých dětí do školek, byla realizována již v roce 2008 v tzv. prorodinném balíčku. Jednalo se o vznik firemních školek nebo možnost otcovské dovolené. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) projednalo návrh a zpracovalo podrobnou analýzu. Návrh projednala vláda České republiky a ten byl nakonec přijat „na vědomí“ usnesením č. 284. V dokumentu jsou zpracovány varianty, kdy se dvouleté děti mohou zařazovat do tříd starších dětí nebo si mohou mateřské školy zřizovat třídy pouze dvouletých dětí. Tento návrh byl zpracován do RVP PV a schválen. (MŠMT, 2013)

Od roku 1989 docházelo u nás k postupnému úbytku jeslí a jejich rušení. V roce 2011 byly jesle vyjmuty ze seznamu zdravotnických služeb, čímž skončila legislativa instituce jeslí. Poslední z nich ukončily svoji činnost 31. prosince 2013. Od stejného roku je možné čerpat rodičovskou dovolenou v rozsahu od dvou do čtyř let života dítěte. Rodinná a profesní politika se tedy podobá již mnoha zemím, kde se rozvíjí nejen rodinný život, ale i profesní růst. Rodiny zpravidla volí délku rodičovské dovolené podle vlastního uvážení a možností dané rodiny. Možnost čerpání má jak otec, tak matka, přesto u nás převažují ženy na rodičovské dovolené. Rodiny, které si zvolí rodičovskou dovolenou na dva roky, se potýkají pak s nepříjemnou otázkou: „Kam s dítětem?“ I proto je institucionální péče pro děti od dvou let nyní již zcela nezbytná. Mateřské školy stále většinou přijímají děti od tří let, ovšem objevují se zde již školky, které mají třídy dvouletých dětí. (MŠMT, 2013)

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy vydalo 16. ledna 2017 informační materiál ke vzdělávání pro děti od dvou do tří let věku. Cílem tohoto materiálu je zřehlednit informace pro zřizovatele mateřských škol a poukázat na odlišnosti vzdělávání dětí od dvou let oproti dětem starších tří let. V neposlední řadě se tento dokument snaží přinést správnou metodiku, aby mateřská škola pro tyto děti vytvořila vhodné podmínky vzdělávání. (MŠMT, 2013)

Zákonem č. 178/2016 Sb., ze dne 20. dubna 2016, kterým je změněn zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání, ve znění pozdějších předpisů je stanoveno, že od 1. září 2016 je předškolní vzdělávání možné pro děti od tří do šesti let, nově je však možné udělit výjimku dvouletým dětem. Od roku 2020 bude předškolní vzdělávání poskytováno dětem ve věku od dvou do šesti let. Pro děti, které dosáhnou do konce srpna daného kalendářního roku pěti let, je předškolní vzdělávání povinné. Děti mladší si mohou zvolit, zda budou mateřskou školu navštěvovat, či nikoliv. Od roku 2020 stanovuje novela vyhlášky o předškolním vzdělávání také novou podmínku. Pokud bude ve třídě zařazeno dítě mladší tří let, je počet dětí ve třídě snížen o dvě děti, a to do doby, kdy toto dítě dosáhne věku tří let. Tímto postupem lze snížit kapacitu ve třídě nejvýše o šest dětí. Pro vzdělávání těchto dětí je důležité upravit vhodné prostředí v mateřské škole tak, aby to daným dětem vyhovovalo co možná nejvíce, a to z pohledu bezpečnostních, hygienických, materiálních, personálních a dalších podmínek vzdělávání. (MŠMT, 2013)

Materiální podmínky mateřských škol se budou lišit vzhledem k tomu, zda je třída heterogenní nebo homogenní. Je potřeba zajistit dostupnost hraček vhodných pro danou věkovou kategorii dětí ve třídě. Mateřské školy se přitom nemusejí žádných hraček zbavovat, je však nutné zajistit bezpečnost. Každá hračka má proto na svém obalu doporučenou věkovou hranici, nicméně pokud si učitel není o vhodnosti hračky jistý, je vždy lepší ji vyřadit. Je navíc nutné zajistit bezpečnost nejen uvnitř třídy, ale i v okolí mateřské školy. Týká se to především prolézaček a jiných konstrukcí, které by měly odpovídat potřebám a schopnostem dvouletých dětí. V neposlední řadě je pak ve třídě nezbytné vyčlenit prostor pro hygienické prostředky (pleny, vlhčené ubrousky apod.). (MŠMT, 2013)

Hygienické podmínky jsou stanoveny v příloze č. 1 bodu 5 vyhlášky č. 410/2005, Sb., a to tak, že pro pět dětí musí být vyhrazeno jedno WC a jedno umyvadlo. Jasná instalace záchodů a umyvadel je v této vyhlášce přesně definována. Umývárna musí být vybavena nejméně jednou sprchou, a to tak, aby děti do sprchy mohly vstupovat i bez cizí pomoci.

Pokud je v mateřské škole dvouleté dítě, musí být umývárna vybavena také dětskými nočníky, které mají být správně uskladněné. Dále je potřeba zajistit přebalovací pult, který bude umístěn vedle umyvadel pedagogů a zajistí dítěti dostatečnou intimitu. S přebalováním dětí souvisí i krytý odpadkový koš, který bude sloužit na použité pleny. Mateřská škola si ve školním řádu stanoví, v jakém množství budou zákonní zástupci donášet do předškolního zařízení hygienické potřeby a náhradní oblečení, včetně jejich uskladnění. (MŠMT, 2013)

Životospráva a stravování se řadí do dalších podmínek podle RVP PV. Ředitel mateřské školy jasně určí podmínky stravování a dohodne se zákonným zástupcem, jak se dané dítě bude stravovat. Zpravidla má každé dítě nárok na pravidelný pitný režim a dopolední svačinu, oběd a odpolední svačinu. Po individuální domluvě je možné udělit výjimku například kvůli zdravotním omezením. Každá školská organizace se řídí jasnými podmínkami stravování, které uvádějí vhodné potraviny apod. Děti mladší tří let jsou zařazeny do skupiny strávníků ve věku tří až šesti let. (MŠMT, 2013)

Ve věku dvou let je pro dítě těžké adaptovat se na prostředí mateřské školy. Jedná se o tzv. **psychosociální podmínky**. Z tohoto důvodu je zde důležitá spolupráce s rodinou. Mateřská škola by měla zajistit vhodné přátelské prostředí pro daného jedince a možnost postupné adaptace. Je důležitý stálý režim, který si daná třída stanoví, s ním i větší čas na realizování činnosti. Mateřská škola může nabídnout rodičům zúčastnit se výuky a tím umožnit snadnější adaptaci dítěte na předškolní prostředí. (MŠMT, 2013)

Personální podmínky jsou nedílnou součástí každé mateřské školy. Ředitelé mateřských škol by měly využívat maximální výše pracovních úvazků svých pracovníků a dále zajistit co největší překrývání učitelů při činnostech, které jsou náročnější na bezproblémový chod třídy. Mateřské školy mají možnost zažádat si formou šablon o psychologa, sociálního pedagoga, speciálního pedagoga, případně chůvu. Podmínkou práce chůvy je splnit kvalifikační požadavky. Musí mít minimálně středoškolské vzdělávání v oblasti pedagogiky, zdravotnictví nebo sociální péče. Výši pracovního úvazku a pracovní náplň stanovuje ředitel, podle konkrétních požadavků mateřské školy. Chůva pomáhá učitelům s péčí o dvouleté děti, a to zejména v oblasti sebeobsluhy, bezpečnosti a individuálních potřeb dítěte. Mateřská škola ji může využít, jsou-li v ní nejméně dvě děti, které dovrší tří let nejdříve ve druhém pololetí školního roku, během kterého se děti v mateřské škole vzdělávají. Chůva má pracovní smlouvu na dobu určitou, dohodu o pracovní činnosti či dohodu o provedení práce. Odborná

kvalifikace učitelů je stanovena v zákoně číslo 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. (MŠMT,2013)

Z pohledu **organizace vzdělávání** ve třídě je kladen důraz na dostatečný čas dětí na všechny prováděné činnosti a individuální práci s nimi. Od 1. září 2020 je ve vyhlášce o předškolním vzdělávání stanoveno, že ve třídě, ve které se vzdělávají děti od dvou do tří let věku, může být nejméně dvanáct a nejvíce šestnáct dětí. Pokud má mateřská škola více než tři třídy, je vždy zřízena jedna třída pro dvouleté děti. (MŠMT, 2013)

Zajistit vhodné podmínky a bezpečnost patří k hlavním bodům předškolního vzdělávání. Specifikem dvouletých dětí je nedozrálá obratnost, proto je nutná celková bezpečnost prostředí. I z tohoto důvodu se této problematice věnuje velmi dopodrobna nová legislativa, která reaguje na aktuální potřeby doby. Je tedy možné, že v budoucnu přijdou další změny a úpravy.

4 Vývojové zvláštnosti dětí předškolního věku a osobnost předškolního dítěte

Děti předškolního věku jsou specifickou skupinou a každý pedagog, který s těmito dětmi pracuje, by měl znát jejich vývojová specifika. V této kapitole bude definován předškolní věk a rozebrána celková osobnost předškolního dítěte. Vzhledem k tématu bakalářské práce, jímž je výchova a vzdělávání dvouletých dětí, se nejdříve musí stanovit vývoj dítěte v batolecím období, poté se může teprve definovat předškolní věk.

4.1 *Batolecí období vývoje dětí*

Batolecí období je obdobím, kdy se dítě (od jednoho roku do tří let věku) osamostatňuje, dokáže samo chodit a komunikovat. Je důležité mu být správným vzorem, naslouchat mu a podporovat jeho samostatnost a sociální interakci.

V tomto období je nejdůležitějším a nejvíce efektivním prostředkem hra (didaktická hra), jelikož je stěžejní pro přirozené učení dítěte. Ta je nejčastěji buď konstrukční, tj. stavění z kostek, funkční, tj. jízda na kole, nebo symbolická, tj. hra s kostkou jako s autem. Dítě se učí převážně nápodobou a dělá vše, co dospělý. Snaží se být nápomocné a hraje si s věcmi potřebnými pro domácnost (lopatka, vařečka). Kolem třetího roku začíná mít dítě přehled o hračkách, které doma má. Začíná používat převleky a námětovou hru. Většinou v tomto období probíhá samostatná hra nebo paralelní, kdy si jedno dítě hraje vedle druhého. Kooperativní hra probíhá až po třetím roce života, tedy až v dalším vývojovém stádiu. V oblasti motoriky neprobíhají tak zásadní změny, jak tomu bylo v předchozím období. Chůze je na začátku období stále nejistá, nicméně postupně se stává jistější. Na jeho konci pak dítě zvládá chodit po schodech, běhat a koordinovat pohyb na nerovném terénu. (Langmeier a Krejčířová, 1998)

Batole je dítě, které je plné zvědavosti a energie. Tempo fyzického růstu se v této vývojové fázi zpomaluje, ale zároveň se odehrávají významné vývojové změny. Batole, kterému je jeden rok, má zatím malé schopnosti, jež jsou navíc značně omezené. Postupem času si ovšem osvojuje nové zkušenosti a dále se rozvíjí. Díky lepší motorice může třeba samostatně prozkoumávat své okolí, rychlý vývoj řeči a jazyka zase umožňuje dětem rychleji se učit a uvažovat. Konec tohoto období se nese ve znamení vzdoru, kterým dítě vyjadřuje svůj názor. Prosazuje tak postupně svoji nezávislost na rodičích a tím se osamostatňuje, vytváří si svoji osobnost.

Od dvanácti do dvaceti čtyř měsíců dítě objevuje svět pomocí své schopnosti chodit. Neustále má něco na práci a odpočine si, jen pokud chce spát nebo jíst. Děti v tomto věku jsou neustále zvědavé a může se zdát, že mají neomezené množství energie. Roční dítě si myslí, že svět se točí kolem něj, vše pokládá za jeho a hraje si samo. Dvouleté dítě je tvrdohlavé, musí se vyrovnávat s potřebou nezávislosti, ale zároveň závislosti na dospělém, bez kterého by spoustu činností stále nezvládlo. Dvouleté děti dávají najevo své city a často se smějí. Zdokonalují si své dovednosti a osvojují si nové. V průběhu celého vývoje se dítě zdokonaluje a i přes neustálý vzdor si procvičuje své sociální schopnosti. (Allen a Marotz, 2008)

4.2 Vývojové zvláštnosti dítěte v předškolním věku

Toto období trvá od tří let až po vstup do školy, tj. přibližně do šesti let věku dítěte. Tříleté až šestileté děti bývají plné energie, nadšení a jsou zvědavé. Jsou neustále v pohybu a aktivně se pouštějí do všeho, co je zaujme. Během této doby se rozvíjejí i nadále motorické schopnosti. Děti si hrají převážně paralelně a utužují si své sociální dovednosti. Ve všech činnostech, které dělají, se projevuje kreativita a fantazie, výrazně se rozšiřuje jejich slovní zásoba a i intelekt se dále rozvíjí. Dítě dokáže lépe řešit problémy a plánovat dopředu.

Tříleté děti jsou většinu času klidnější a uvolněnější. Období vzdoru, které bylo charakteristické po předchozí období, ustupuje a konflikty s dospělým se stávají méně častými. Tříleté děti respektují autoritu a většinou ochotně poslouchají požadavky dospělého. Mají velkou touhu poznávat svět a dění kolem sebe. Čtyřleté dítě neustále povídá a ani na chvíli se nezastaví. Má spoustu nápadů, které chce ihned vyzkoušet a realizovat. Dítě v tomto věku opět může propadat záchvatům vzdoru a hádat se s dospělým. Zkouší hranice, kam až může dojít, bývá hlučné, neposedné a často o něm všichni vědí. Díky velké představivosti často překypuje nápady, dokáže plánovat dopředu a je rád nápomocen svému okolí. Pětileté děti procházejí obdobím klidu, zvládají lépe své emoce a nálady, umí lépe ovládat svoji motoriku a dále ji zdokonalují. Dítě v tomto věku bývá společenské a je na něj spolehnutí. Začíná si budovat dětská přátelství a vnímá okolní svět širším pohledem. Chce poznávat svět a prozkoumávat nové věci, díky tomu je náchylné na časté úrazy. (Allen a Marotz, 2008)

Předškolní věk je charakteristickým obdobím hry, která u dětí stále převládá a je nejdůležitějším pro jejich další vývoj. Dítě se pomocí hry učí nenásilným způsobem novým dovednostem, má většinou jasně daný cíl, byť je často nahodilý a může se v průběhu měnit. Hra by měla být spontánní, učitelé by tedy do ní neměli moc zasahovat a regulovat ji. Myšlení je v tomto věku vázáno na smyslové poznávání. Postupně se u dítěte rozvíjí myšlenkové operace, které pak hojně používá v praxi. (Přinosilová, 2007)

Předškolní věk je tedy věkem, kdy se dítě má možnost co nejlépe připravit na povinnou školní docházku a procvičit tak nenásilnou formou své dovednosti. Konec této fáze je charakteristický školní připraveností. Pokud jsou po stránce fyzické nebo psychické u dítěte nedostatky, je neúspěch ve škole pravděpodobnější. V tomto případě je možné požádat o odklad školní docházky, aby se dítě mohlo další rok zdokonalovat ve svých dovednostech v prostředí mateřské školy.

Mnoho autorů, kteří se zaměřují na definici předškolního dítěte, se rozcházejí v určení začátku předškolního věku. Konec je samozřejmě jasně dán nástupem do základního vzdělávání. Vliv má samozřejmě i nový trend, kdy se v mateřských školách vzdělávají již dvouleté děti.

Vágnerová (2012) ve své knize uvádí, že věkové rozmezí dítěte předškolního věku je zhruba od tří do sedmi let. Konec tohoto období se může individuálně vzhledem k danému jedinci měnit. Ve výjimkách může být poslední fáze před nástupem do školy prodloužena, a to na základě zralosti konkrétního dítěte. Dítě předškolního věku si ukotvuje svoji pozici ve společnosti, zapojuje svoji fantazii a intuitivní uvažování, které stále není ovlivněno logikou. Vágnerová tento věk chápe jako přípravu na život ve společnosti, prosazování vlastních názorů a spolupráce.

Jiní autoři tříleté až pětileté dítě považují za člověka plného energie, který se neustále zajímá o své okolí, bývá často v pohybu a do každé činnosti se pouští naplno. Během předškolního období se rozvíjí motorické schopnosti. V činnostech, které dělá, se projevuje kreativita a značná míra fantazie. Mezi tyto aktivity patří malování, kreslení, praktické činnosti, spontánní hra a další. Rychle se rozšiřuje slovní zásoba a rozvíjí intelekt, takže se dítě může lépe vyjadřovat a začíná logicky uvažovat. Předškolní děti si uvědomují potřeby ostatních a do jisté míry se snaží získávat kontrolu nad svým chováním. Touží po nezávislosti, ale zároveň potřebují cítit oporu v dospělém a jistotu. (Allen a Marotz, 2008)

O předškolním věku jako o období „před školou“ mluví Matějček (2005). Považuje ho za velice důležitou přípravu na nadcházející věk školní. Na začátku tohoto období se posuzuje připravenost dítěte na nástup do mateřské školy a na konci jeho připravenost na školní docházku.

Langmaier a Krejčířová (2006) na rozdíl od jiných autorů chápou předškolní věk již od narození po nástup do základní školy. Tento pohled má výhodu v tom, že již od narození můžeme na dítě koukat jako na budoucího školáka a připravovat ho na budoucí nástup do školy z pohledu sociálních a výchovných opatření. Nevýhoda je, že tento pohled svádí k tabulkovému srovnávání všech dětí a neklade důraz na jejich individualitu a postupný vývoj. Je proto třeba zabývat se již obdobím od tří let, kdy je obvyklý nástup do mateřské školy. Toto období sami nazývají „věkem mateřské školy“.

Uvedení autoři, jakými jsou například Langmaier a Krejčířová, Vágnerová, Allen a Marots apod., mají na danou problematiku podobné názory. Shodují se v tom, že předškolní věk je období před školou a je pro dítě stěžejní z důvodu jeho přirozeného a bezproblémového vývoje. Názory těchto autorů se rozcházejí především v určení začátku a konce předškolního věku a samotné definice. Více pohledů nám nicméně pomáhá lépe pochopit osobnost předškolního dítěte.

5 Požadavky Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (viz příloha č. 1), dále jen RVP PV, vymezuje požadavky, pravidla a podmínky pro vzdělávání dětí předškolního věku v institucionálních zařízeních. RVP zobrazuje kompetence a cíle, které by dítě mělo při výstupu z mateřské školy zvládnout, neurčuje tedy průběžné cíle vzdělávání ve výše uvedených vývojových obdobích. RVP PV vymezuje základních pět vzdělávacích oblastí, pomocí kterých lze dosáhnout stanovených cílů, a to oblasti biologické (dítě a jeho tělo), psychologické (dítě a jeho psychika), interpersonální (dítě a ten druhý), sociálně-kulturní (dítě a společnost) a enviromentální (dítě a svět). V této kapitole budou rozebrány jednotlivé oblasti RVP PV a vzdělávací nabídka, která je stanovena ve školním vzdělávacím programu každé mateřské školy, který vychází z RVP PV a její zvládnutí dvouletými dětmi.

Záměrem oblasti **dítěte a jeho těla** je rozvoj pohybových a manipulačních schopností dítěte a rozvoj jeho motoriky. Dále tato oblast obsahuje i učení zdravých návyků a sebeobsluhu. Body, které jsou vyznačeny na konci textu tučným písmem, jsou podle vývojových specifik dětí a dalších poznatků o nich těžko zvládnutelné.

Činnosti zaměřené na zdravotní stav dítěte (dechová a relaxační cvičení, protahovací a podobně). **Dvouleté děti nezvládnou některá složitější cvičení a nevydrží dlouho udržet pozornost.**

Lokomoční pohybové činnosti (skoky a poskoky, chůze, běh, lezení – pohyb v prostoru), nelokomoční pohybové činnosti (změny pohybů těla a různých poloh na místě). **Dvouleté dítě má těžkou a nejistou chůzi, běh zatím neovládá jistě.**

Základní činnosti herního typu (míčové hry, gymnastické prvky, turistické činnosti). **Dvouleté děti míčové hry nezvládá, jelikož zatím chytí pouze velký míč a nezvládne spolupracovat ve skupině.**

Činnosti preventivní, které předcházejí vzniku úrazů, k prevenci závislosti, nemoci a nezdravých návyků. **Dvouleté dítě si nejdříve musí uvědomit sebe sama a poté až důsledky svého jednání.**

Záměrem oblasti **dítěte a jeho psychiky** je podporovat duševní pohodu, rozvoj intelektu, psychickou pohodu, city a vůli, rozvoj řeči, jazyku a dalších poznávacích procesů. V této oblasti je také důležité stimulovat sebepojetí a určité sebevyjádření a podporovat další rozvoj poznávání a učení.

Komentování zážitků a aktivit, vyřizování vzkazů a zpráv, samostatný slovní projev na určité téma (diskuze, dialog) **Dvouleté děti nezvládají tvořit smysluplné věty a komentovat zážitky.**

Artikulační, řečové, sluchové a rytmické hry, hry se slovy, slovní hádanky a vokální činnosti. **Dvouleté děti pokud mají rozvinutou řeč, nechápe hádanky a je mu velice těžko rozumět.**

Poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů, sledování filmových a divadelních pohádek a příběhů. (Čtení pohádek z knih, leporela, divadla) **Dvouleté děti neudrží dlouho pozornost a nezvládají rekapitulovat slyšené. Mají malou slovní zásobu a často nechápou složitější příběh.**

Přednes básně, recitace, dramatizace příběhu, zpěv písně. **Dvouleté děti si často mají problém zapamatovat i krátkou báseň a při dramatizaci jsou nejisté.**

Záměrné pozorování běžných objektů a předmětů, určování a pojmenování jejich vlastností (barva, velikost, materiál, tvar a další vlastnosti). **Dvouleté děti nezvládají pojmenovat barvy a další vlastnosti včetně specifického tvaru předmětu.**

Činnosti zaměřené na poznávání jednoduchých obrazně znakových systémů (písmena, číslice atd.). **Dvouleté dítě neodliší písmena a číslice a nezvládá je pojmenovat.**

Řešení myšlenkových i praktických problémů a hledání různých variant řešení. **Dvouleté dítě nemá vyvinuté logické myšlení.**

Cvičení a projevování citů, sebekontrola a sebeovládání emocí (převážně záporných). **Dvouleté děti si své emoce stále ještě neuvědomuje a nezvládá je kontrolovat.**

Oblast **dítěte a toho druhého** se věnuje kontaktu dítěte s druhým jedincem. Mezi doporučené aktivity patří běžné neverbální i verbální komunikační aktivity s druhým dítětem a dospělým. **Dvouleté dítě si zatím utváří slovní zásobu a v oblasti dorozumívání se s druhým dítětem je nejisté. Tudíž toho zatím není schopno nebo pouze v malé míře.**

Sociální a interaktivní hry, hraní rolí, hudebně pohybové hry a podobně. **Dvouleté dítě zatím nemá představivost na takové úrovni, aby zvládlo hrát role. Dále v sociální interakci je nejisté a nespolupracuje s ostatními jedinci ve skupině.**

Společenské hry, společenské aktivity různého zaměření. **Opět zde nedochází ke spolupráci a interakci s ostatními členy skupiny, dvouleté dítě si hraje především samo nebo za spolupráce s dospělým.**

Kooperativní činnosti ve skupinkách. **Nezvládá, hraje si paralelně.**

Činnosti zaměřené na porozumění pravidlům vzájemného soužití a chování, spolupodílení se na jejich tvorbě. **Pravidla pro tak malé děti vytváří převážně pedagog a je pro ně těžké je pochopit a respektovat.**

Hry a činnosti, které vedou děti k ohleduplnosti, ochoty rozdělit se s druhým dítětem, ke schopnosti vyřešit vzájemný spor, půjčit hračku a podobně. **Dvouleté dítě se zatím o své hračky nechce dělit. Vzájemné spory nezvládá řešit bez dopomoci dospělého.**

Četba, vyprávění pohádek a příběhů s etickým tématem. **Takto malé děti etické témata nechápou a nezvládají se s nich ponaučit.**

Do oblasti **dítěte a jeho společnosti** se řadí běžné a každodenní setkávání s pozitivními vzory vztahů a chování. **Vhodným vzorem pro dvouleté děti je rodič, poté se vzorem stává učitelka mateřské školy, kdy si takto malé děti těžko na ni zvykají a nejdříve se musejí adaptovat na nové prostředí.**

Aktivity vhodné pro bezproblémovou adaptaci dítěte v mateřské škole. **Adaptace je pro takto malé děti obtížná. Mají problém se odloučit od matky a přivyknout si na nové prostředí. Často se straní ostatních dětí a fixují se na učitelku.**

Spoluvytváření příjemného prostředí a jasných pravidel ve třídě, kterým každý rozumí. **Dvouleté děti si nezvládají sami vytvořit pravidla a většinou ani za podpory učitele. Proto tyto pravidla vytváří učitel a dětem je musí vysvětlovat. Což u dvouletých dětí je obtížné, aby tyto pravidla pochopily.**

Přípravy a realizace společných oslav, zábav (kulturní programy, sportovní akce, tradice..) **Na podílení těchto příprav se dvouleté děti podílejí minimálně. Neradi vystupují ve velkém počtu lidí, a proto je pro ně nepředstavitelné například vystoupení v kulturním domě na Vánoce a podobně.**

Tvůrčí činnosti slovesné, literární, hudební, pohybové, dramatické. Činnosti, které podněcují tvořivost a nápadité vnímání (estetické vnímání, vyjadřování vkusu). **Vlastní vkus a uvědomění si sebe sama dvouleté dítě zatím nemá vytříbené.**

Setkávání se s literárním, dramatickým, výtvarným a hudebním uměním mimo mateřskou školu, návštěva kulturních a uměleckých míst a akcích zajímavých pro předškolní dítě. **Dvouleté děti nemají rády velký počet cizích lidí, cítí se nesví. Proto s nimi tyto akce navštěvujeme minimálně nebo vůbec.**

Hry zaměřené na poznávání a rozlišování společenských rolí (na maminku, na tatínka, na hasiče...) a osvojování si rolí, do nichž se dítě přirozeně dostává. **Takto malé děti si zatím na role nehrají.**

Poslední, nedílnou součástí RVP PV je oblast **dítěte a světa**, ve které se dítě seznamuje se světem kolem něj a dalšími skutečnostmi s tímto spojenými. Vhodné aktivity, které stanovuje RVP PV jsou například, seznamování s místem a prostředím ve kterém dítě žije a vytváření pozitivního vztahu k němu. **Dvouleté dítě se s prostředím seznamuje delší dobu než děti starší, je pro něj obtížné si zvyknout na novou situaci.**

Poznávání jiných kultur. **Dvouleté dítě si uvědomuje zatím pouze své blízké okolí. Je pro něj obtížné představovat si povědomí o jiných kulturách a světu kolem.**

Pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit. **Nejdříve si dítě musí uvědomit prostředí kolem sebe a poté až vzniklé situace.**

Rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách. **Dvouleté děti si zvládají vážit zvířat a lidí kolem sebe. Nicméně jsou zaměřeny na uspokojování svých okamžitých potřeb a občas je problém je neuspokojit na úkor okolí.**

Rozvoj schopností přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám. **Každá nová změna je pro dvouleté dítě velký zásah a má problém se jí přizpůsobit.**

Vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, se živou a neživou přírodou, lidmi, společností a planetou Zemí. **Pro dvouleté děti je špatně pochopitelné, co je planeta Země.**

Osvojení si poznatků a dovedností pro péči o okolí a činnosti, které jsou s touto tematikou spojené. Spoluvytváření bezpečného prostředí a ochraně dítěte před jeho nebezpečnými vlivy. **Jemná motorika dvouletého dítěte není na takové úrovni, aby zvládalo jednoduché činnosti, které pomáhají pečovat o okolí.**

Výše doporučené aktivity a cíle byly vybrány z důvodu srovnání požadavků na výchovu a vzdělávání předškolního dítěte podle současné legislativy a možných nedostatků v RVP PV pro výchovu a vzdělávání dvouletých dětí. Z uvedeného textu vyplývá, že doporučené aktivity si pedagog musí upravit ve třídě a ve svém třídním vzdělávacím programu sám, nebo by se měl přepracovat RVP PV. Dvouleté děti totiž doporučené aktivity nezvládají správně provést a často jim musí být činnost přizpůsobena individuálně.

6 Výzkumná sonda do praxe mateřských škol

V kapitole budou stanoveny výzkumné cíle bakalářské práce a charakterizována metoda výzkumného šetření. Pomocí výzkumných otázek budou tyto cíle splněny a rozebrány formou grafů. Na závěr budou stanovena vhodná doporučení pro mateřské školy.

V praktické části bude hlavním cílem zjistit postoje učitelů k výchově a vzdělávání dvouletých dětí, případně navrhnout změny, které vedou k tomu, aby toto vzdělávání bylo bezproblémové. Dalším cílem bude stanovit hlavní důvody rodičů pro umístění dvouletých dětí do MŠ a možné alternativní řešení při špatné adaptaci dětí v MŠ. Dále zjistit postoje rodičů k současnému stavu vzdělávání dětí v MŠ a jejich vývoji. Bakalářská práce bude sloužit nejen jako východisko pro vedoucí učitelky a ředitelky mateřských škol, ale také jako metodický materiál pro úpravu podmínek vzdělávání za účelem bezproblémového zařazení dětí do prostředí MŠ.

Díličmi cíly jsou:

- Zjistit materiální připravenost mateřských škol na vzdělávání dvouletých dětí
- Určit postoj pedagogů ke vzdělávání dvouletých dětí
- Stanovit hlavní nedostatky při vzdělávání dvouletých dětí
- Zjistit hlavní důvody rodičů umístění dvouletých dětí do mateřských škol

Výzkumné otázky:

- Jsou mateřské školy materiálně připraveny na vzdělávání dětí dvouletých dětí?
- Jaké jsou postoje pedagogů ke vzdělávání dvouletých dětí?
- Proč rodiče umísťují dvouleté děti do mateřské školy?

V tabulce č. 1 (str. 27) je uveden harmonogram výzkumného šetření, které bylo prováděno v roce 2018.

Tabulka č. 1: Harmonogram výzkumného šetření

Přípravení dotazníků	říjen 2018
Výběr mateřských škol	listopad 2018
Rozmístění dotazníků do mateřských škol	listopad 2018
Sběr dotazníků	prosinec - leden 2018
Vyplnění dotazníků	leden 2018 – únor 2018
Vyhodnocení	březen 2018

Zdroj: vlastní

V tabulce se nachází harmonogram pro výzkumné šetření v praktické části bakalářské práce. V levém sloupci jsou vypsány činnosti, prováděné v dané období, v pravém sloupci je stanoven měsíc a rok šetření.

6.1 Charakteristika výzkumného vzorku

Výzkumným vzorek se dělí na dvě skupiny, a to rodiče dvouletých dětí a pedagogy. Kritériem výběru pro vyplnění dotazníků pedagogickými pracovníky bylo, že respondent musí mít zkušenost s dvouletými dětmi. Vzhledem k tomu, že výběr vzorku byl záměrný dle kritérií, tak výsledky zjištěné výzkumem jsou platné pouze pro daný vzorek. Vlastní výzkum byl uskutečněn v mateřských školách, ve kterých mají učitelé zkušenost s výchovou a vzděláváním dvouletých dětí. Do projektu se zapojily 4 mateřské školy. Z toho bylo osloveno více mateřských škol, ale postupně se ukázalo, že zde pedagogové nemají zkušenost s dvouletými dětmi.

6.1.1 Mateřské školy

Do šetření se zapojily čtyři mateřské školy, z nichž všechny mají zkušenosti se vzděláváním dětí mladší tří let. Byl v nich rozdán dotazník jak pedagogům, tak rodičům. Dále byl rozdán učitelkám, které studují na ZČU v Plzni a jejich kolegyním. Mateřské školy vyjádřili souhlas se zpracováním údajů (viz přílohy č. 4 – 7).

Mateřská škola Dobřany (Stromořadí) má pět tříd s celodenním pětidenním provozem. Je umístěna v klidné části města a kromě místních dětí jí navštěvují i děti z okolních vesnic, jako jsou Vstiš, Vodní Újezd, Šlovice a další. Do budovy, která má pavilónový charakter, se vstupuje třemi vchody. V levé části se nacházejí dvě třídy. V přízemí je třída „Želviček“ pro 3 – 4 leté děti, v prvním patře třída „Chobotniček“ pro 4 – 5 leté děti. V pravé části budovy je pak umístěna třída s názvem „Plavčíci“, do které dochází děti ve věku 5 – 6 let, a v prvním patře třída „Piráti“, kterou navštěvují předškoláci ve věku 6 – 7 let. V nové zrekonstruované části se nacházejí „Rybičky“, třída, kam jsou zařazeny nejmladší děti od dvou do tří let. Celková kapacita MŠ je 138 dětí.

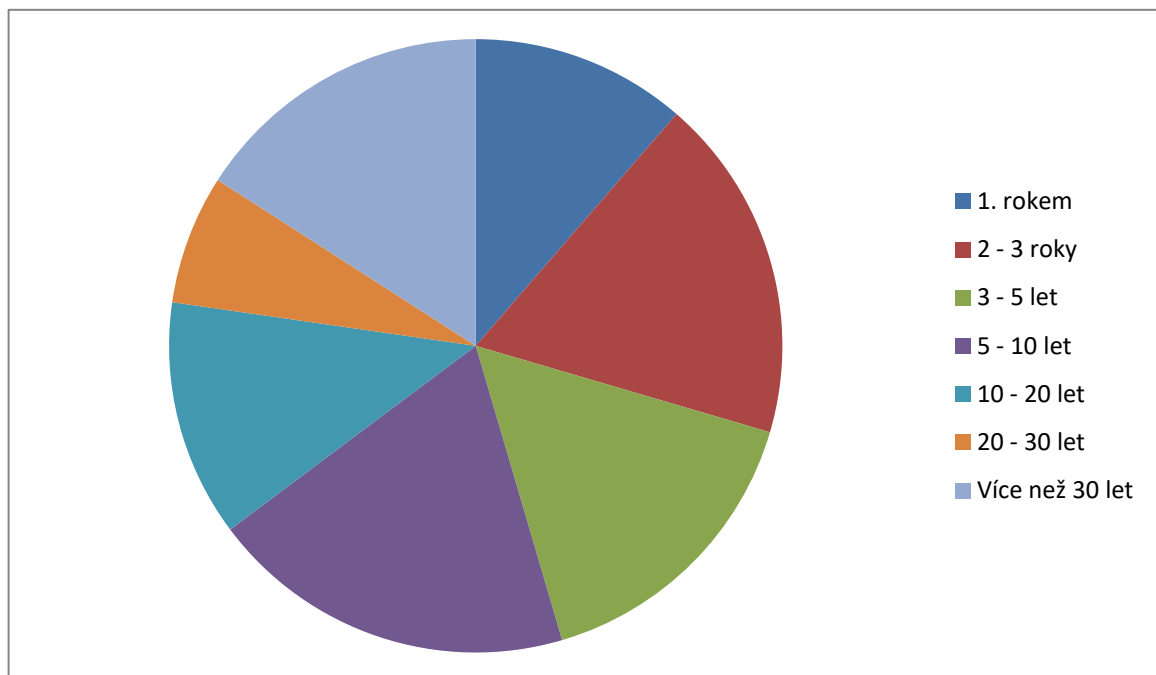
Všechny třídy jsou prostorné, nově barevně vymalované, skládají se z herny a třídy. Ke každé třídě dále přísluší umývárna, WC, šatna, kabinety na pomůcky, lehátka a kuchyňka. Třídy jsou vybaveny nábytkem a hračkami tak, aby odpovídali dané věkové skupině. Velká a prostorná školní zahrada poskytuje mnoho možností k pohybu a hrám během celého roku. Je vybavena dřevěnými prvky, zahradním domkem a sociálním zařízením. Škola nemá vlastní kuchyň, stravování je proto zajištěno z jídelny základní školy.

ZŠ a MŠ Bez hranic (MŠ Tuřany) leží ve středních Čechách na vesnici. Jsou v ní dvě heterogenní třídy po počtu 25 dětí. Vybavení tříd je nové, nicméně každý rok má mateřská škola příspěvky od rodičů a z nich pořizuje nové vybavení a hračky. Mateřská škola má školní zahradu vybavenou prvky pro všechny předškolní věkové kategorie. Na jaře mateřská škola plánuje pořízení ovcí a zřízení bylinkové zahrady.

MŠ Všeradice je na vesnici se schváleným počtem 25 dětí, ovšem vzhledem k začlenění integrovaného dítěte s DMO jich nyní má zapsáno 23. Školka je bezbariérově vybavena, má dvě zahrady a je obklopena loukou a nedalekým lesem. Vevnitř mateřské školy se nachází umývárna, třída se stolkou, herna, kuchyň, ředitelna, šatna, WC a kabinet na výtvarné potřeby.

ZŠ a MŠ Stod je mateřská škola se sedmi třídami a nejvyšším povoleným počtem dětí 181. Jedná se o městskou školu, která je rozdělena na dvě pracoviště. Hlavní budova (Čapkova 728) je umístěna v klidném prostředí v blízkosti řeky mimo dosah dopravního ruchu. V objektu školy se nachází velká zahrada umožňující dětem dostatek pohybových i herních aktivit. Děti využívají asfaltové hřiště, pískoviště a v zimních měsících kopec na sáňkování a bobování. Na podzim roku 2005 byla školní zahrada obohacena o sestavu prolézaček, skluzavek a šplhacích věží. Přibyl také balanční most. V roce 2006 se opravily lavičky na zahradě a s nimi i obložení pískovišť. Ve školním roce 2006/2007 se zahrada doplnila o malý kolotoč, dřevěné auto a několik houpaček. V roce 2012 přibyla stoupací věž se skluzavkou pro nejmenší děti. V roce 2013 byl zahájen projekt Komplexní řešení úprav objektu a okolí mateřské školy v Čapkově ulici. V prvních etapách proběhlo vylepšení tepelně technických vlastností obvodového pláště objektu včetně úprav navazujících konstrukcí, úpravy severovýchodního prostoru a kultivace okolní plochy. V roce 2016 byly zrekonstruovány terasy pomocí umělého povrchu a proběhla rekonstrukce dětských toalet a koupelen. Budova je jednopatrová montovaného typu. Do provozu byla uvedena v r. 1985. Součástí budovy je spojovací trakt se školní kuchyní a kotelnou. Třídy jsou prostorné, světlé a propojené s hernou. Děti mají k činnostem dostatek volného prostoru. Každá třída má vlastní sociální zařízení a šatnu. Čtyři třídy využívají přípravnou kuchyňku, kabinet na pomůcky a sklad lehátek. V roce 2007 proběhla rozsáhlá rekonstrukce rozvodů topení a vody. Ve školním roce 2009/2010 byla nově zřízena třída pro 13 dětí včetně hygienického zázemí. Hygienické zázemí bylo také rekonstruováno v 1. třídě. V roce 2016 proběhla rekonstrukce sociálních zařízení ve 3. a 4. třídě. Odloučené pracoviště (Krandova 272) se nachází v centru města, kde sídlí ve společném objektu se školní jídelnou. Tento prostor, kde třídy prošly úplnou rekonstrukcí, je plně vyhovující potřebám dětí předškolního věku. V areálu se nachází zahrada doplněná o hrací prvky a pískoviště. Děti mohou využívat bohatého vybavení tříd hračkami či ostatními pomůckami. Prostory školy jsou ozdobeny především výtvary samotných dětí a splňují všechny bezpečnostní a hygienické předpisy. (ZŠ Stod, 2017)

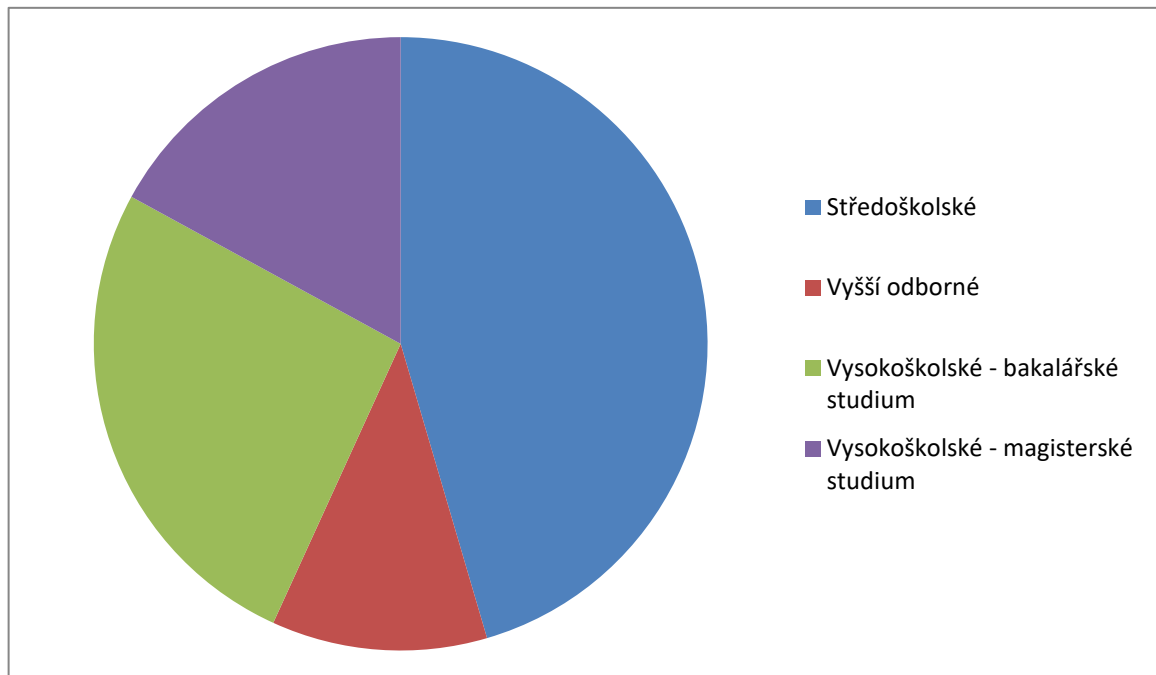
Graf č. 1: Jak dlouho učím v MŠ?

Zdroj: vlastní

Z grafu č. 1 vyplývá, že nejvíce respondentů učí v mateřské škole v délce 5 – 10 let. Zastoupeny jsou nicméně i další kategorie, takže je možné říct, že skupina respondentů je z pohledu praxe smíšená (což je mimochodem pro další šetření vhodný parametr). Delší praxe s dětmi zajisté ovlivňuje postoje pedagogů, proto je také praxe zařazována do osnov studia na každé pedagogické škole.

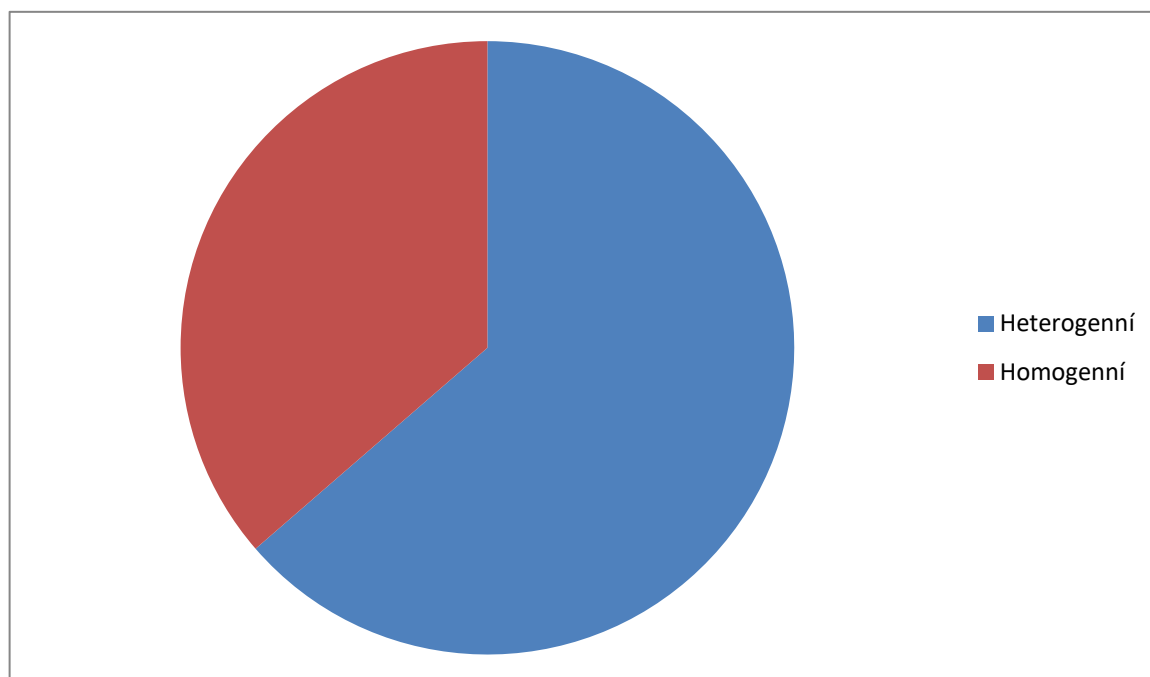
Graf č. 2: Mé nejvyšší dosažené vzdělání?

Zdroj: vlastní

Graf č. 2 jasně ukazuje, že nejvíce učitelek dosáhlo středoškolského vzdělání. Další učitelé mají vyšší odborné nebo vysokoškolské vzdělání, přičemž vyšší odborné má pouze 11,4 % oslovených respondentů. Je tedy patrné, že je stále převaha méně kvalifikovaných pedagogických pracovníků nad pracovníky s vysokoškolským vzděláním. Tento výsledek se zatím odporuje s trendem Evropské unie, kdy se má postupně zvýšit kvalifikovanost pedagogických pracovníků alespoň na úroveň bakalářského studia.

Graf č. 3: V jaké třídě učím?

Zdroj: vlastní

Z grafu č. 3 je patrné, že většina pedagogů učí v heterogenních třídách, kdy jsou děti různého věku vzdělávány dohromady v jedné třídě. Vzhledem k tomu, že byl dotazník umístěn i do vesnických mateřských škol lze usuzovat, že uspořádat homogenní třídy není pro dané mateřské školy možné, a to z důvodu malého počtu přihlášených dětí. Homogenní třídy jsou zřizovány především v městech a větších mateřských školách.

6.2 Popis výzkumných metod

Kvantitativní šetření proběhlo formou dotazníků, které byly rozmístěny do vybraných mateřských škol. Dotazníky byly dvojího typu. První byl určen pro ředitelky MŠ, vedoucí učitelky a pedagogické pracovníky a týkal se nejen statistických údajů a dalších odborných informací o MŠ a dvouletých dětech, ale také osobními postoji učitelek k dané problematice a možnostech jejího řešení. Druhý dotazník (viz příloha č. 3) byl cílen na rodiče dvouletých dětí, konkrétně na zjištění jejich důvodu umístění dětí do mateřské školy.

Dotazník pro pedagogy (viz příloha č. 2) má uzavřené i otevřené otázky, které se věnují výchově a vzdělávání dětí mladší tří let, přičemž dotazník pro pedagogy se skládá z deseti otázek a dotazník pro rodiče obsahuje otázky dvě. Respondenti si mohli vybrat, zda dotazník vyplní celý nebo vyplní jen některé otázky.

Kvalitativní šetření probíhalo na úrovni vybírání vhodného výzkumného vzorku a prostřednictvím rozhovoru v mateřských školách, ve kterých šlo o to zjistit, zda mají děti mladších tří let ve své instituci.

Dotazník byl pedagogům rozdán písemně nebo elektronicky. Druhou skupinu tvořili rodiče dvouletých dětí, kteří dotazník vyplňovali písemně v mateřské škole, kterou navštěvují, nebo elektronicky pomocí internetu (viz příloha 2. a příloha 3).

V tabulce č. 2 je uvedena návratnost dotazníků.

Tabulka č. 2: Návratnost dotazníků

Mateřské školy	Pedagogové	Rodiče
Rozdané dotazníky	150	100
Vyplněné dotazníky	93	80

Zdroj: vlastní

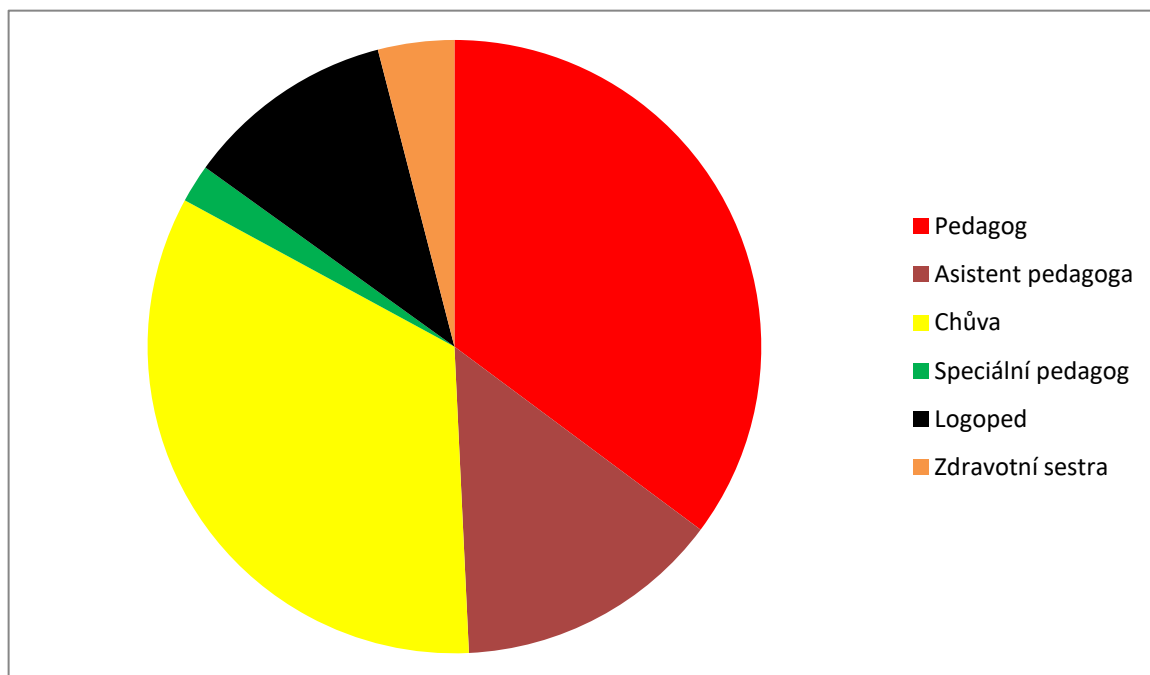
V tabulce je uveden počet rozdaných dotazníků a jejich návratnost. Vzhledem poměrně vysoké návratnosti dotazníků lze říci, že metoda výběru byla stanovena vhodně.

6.3 Výsledky výzkumu a jejich interpretace

V první části se zaměří autorka práce na vyhodnocení těch otázek, které byly položeny pouze pedagogickým pracovníkům mateřských škol. V další části dotazníkového šetření se již zaměří na otázky, které byly předloženy nejen pedagogickým pracovníkům konkrétních mateřských škol, ale i rodičům dětí mladších tří let. **Závěry, které jsou v bakalářské práci uvedeny, jsou platné pouze na konkrétním výzkumném vzorku.**

Následné grafy se týkají stanovených výzkumných otázek a jejich zodpovězení.

Graf č. 4: Jak si představují personální zajištění ve třídě, kde jsou vzdělávány děti mladší tří let?

Zdroj: vlastní

Z grafu č. 4 je patrné, že většina respondentů si ve třídě dvouletých dětí představuje přítomného pedagoga a k němu chůvu. Dalším vhodným pracovníkem ve třídě by byl asistent pedagoga nebo logoped. Méně než deset respondentů by ve třídě dvouletých dětí potřebovalo zdravotní sestru nebo speciálního pedagoga. Je tedy jasné, že podle názoru respondentů by k pedagogovi ve třídě měla být přiřazena i chůva, která se o tyto děti bude starat a pomáhat tak s jejich výchovou. Naopak speciální pedagog by ve třídě podle nich nemusel působit. Toho totiž děti společně s rodiči navštěvují pouze v případě potřeby, a to zejména přímo ve speciálně-pedagogické poradně nebo v jiném odborném pracovišti.

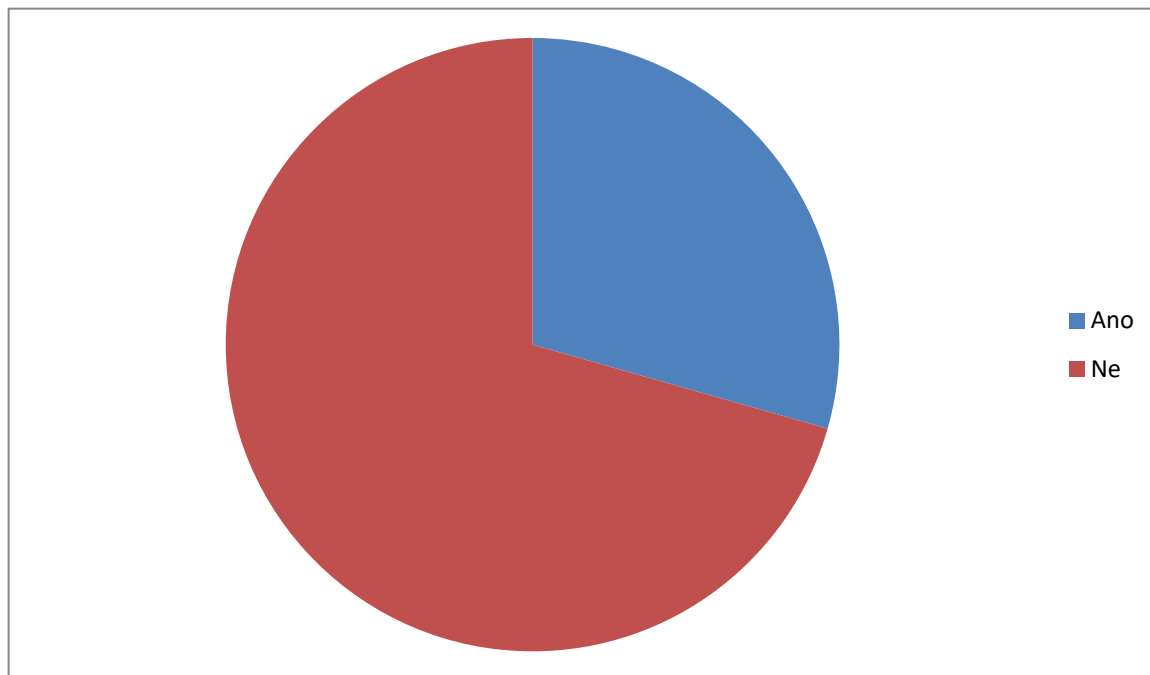
Graf č. 5: Jaký je podle Vás vhodný počet dětí mladších tří let na jednu třídu?

Zdroj: vlastní

Z grafu č. 5 vyplývá, že většina pedagogů si myslí, že je vhodné mít ve třídě 10 dvouletých dětí. Dalším nejčastěji uváděným počtem jsou 4 děti, které by podle respondentů měly být zařazeny do kolektivu starších dětí. Za zmínku pak jistě stojí odpověď, pro kterou se rozhodlo 9 respondentů. Ti uvádějí, že do mateřské školy nepatří žádné z dětí mladších tří let. K jejich důvodům se dostaneme v dalších otázkách.

Graf č. 6: Je možné plnit RVP a ŠVP ve třídě, kde jsou děti mladší tří let? Pokud ne proč?

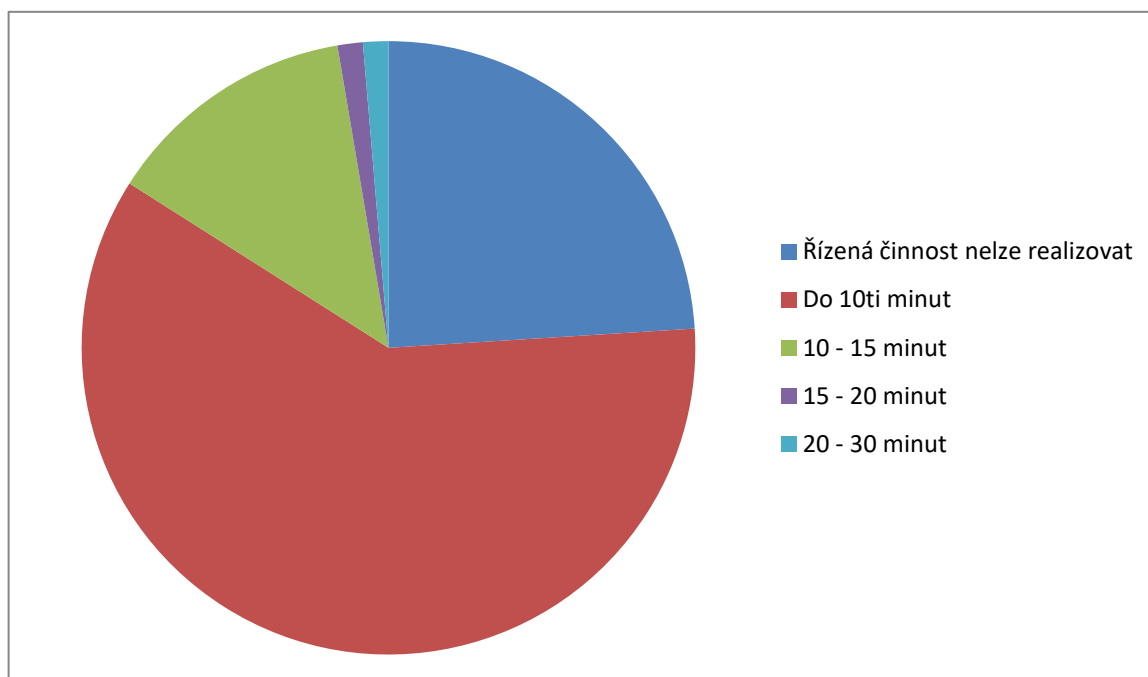
Zdroj: vlastní

V grafu č. 6 bylo mnoho otevřených odpovědí. Nejčastější respondenti uvedli:

- RVP je vytvořen pro vzdělávání dětí od 3 let.
- ŠVP by jim měl být přizpůsobený.
- Nejsou v rámci vývojové psychologie plnit požadavky RVP a ŠVP dané mateřské školy.
- Spíše ne, záleží na vyzrálosti dětí.
- Pouze formou individuálních činností a s dopomocí chův a dalších pracovníků mateřské školy. Nicméně je to velmi náročné.

Podle většiny odpovědí lze soudit, že Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání je nevyhovující. Někteří pedagogové navrhují jeho úpravu, další si myslí, že stačí upravit pouze školní vzdělávací program nebo pracovat s dvouletými individuálně. Je nutné podotknout, že každé dvouleté dítě je jiné, a proto je možné ke každému přistupovat jiným způsobem.

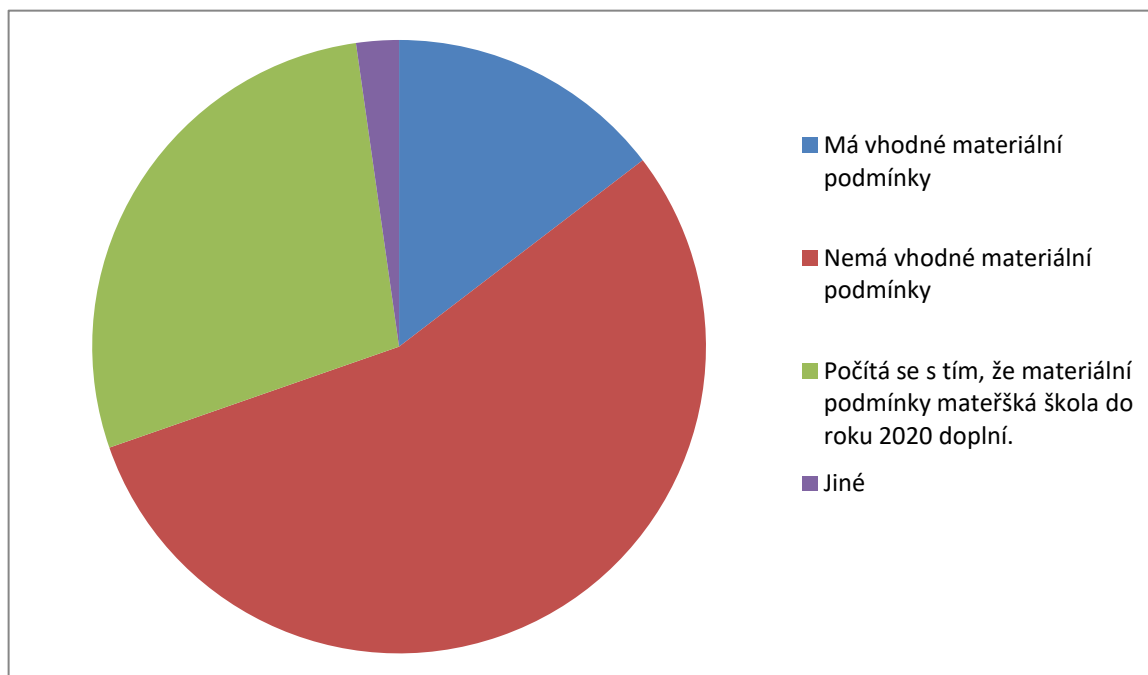
Graf č. 7: Jaký je ideální čas na řízenou činnost ve třídě dětí mladší tří let?

Zdroj: vlastní

Podle grafu č. 7 lze usuzovat, že většina pedagogů si řízenou činnost představuje v délce trvání pod 10 minut. Druhou nejčastější odpovědí je, že řízená činnost nelze vůbec realizovat. Tyto odpovědi odpovídají i výsledkům z předchozího šetření, kdy většina pedagogů odpověděla, že RVP PV a ŠVP u dvouletých dětí lze v praxi uplatnit jen velmi těžko. Z tohoto důvodu je třeba zamyslet se na vhodných úpravách RVP PV nebo zařazení pouze těch volných her, kdy pedagog zasahuje minimálně a je převážně v roli pozorovatele nebo spoluhráče. U dětí mladších tří let pak funguje tzv. paralelní hra, kdy si hrají vedle sebe.

Graf č. 8: Má mateřská škola vhodné materiální podmínky pro vzdělávání dětí mladší tří let?

Zdroj: vlastní

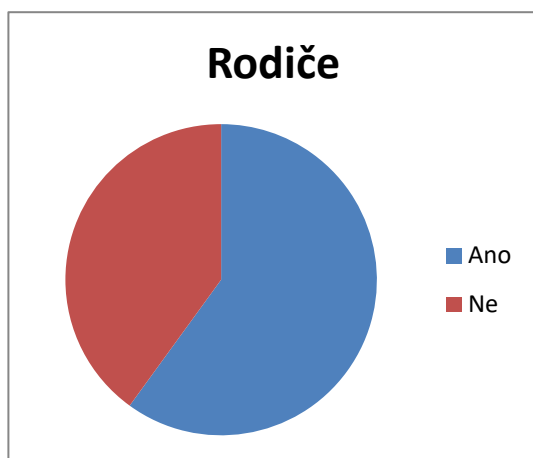
Z grafu č. 8 lze tvrdit, že většina mateřských škol není připravena na vzdělávání dvouletých dětí. Nicméně 22 respondentů počítá s tím, že mateřská škola do roku 2020 materiální podmínky zajistí tak, aby odpovídaly vzdělávání těchto dětí. 2 respondenti doplnili svoji odpověď:

- Bohužel mateřská škola nemá peníze na hračky pro dvouleté děti a tak si je bude muset vyrobit.
- Rozhodně ne, a pokud se dvouleté děti do MŠ opravdu začlení, naše mateřská škola svůj provoz ukončí, jelikož nemáme finanční prostředky na přebudování zázemí a dalšího vybavení (koše na pleny, přebalovací pulty...)

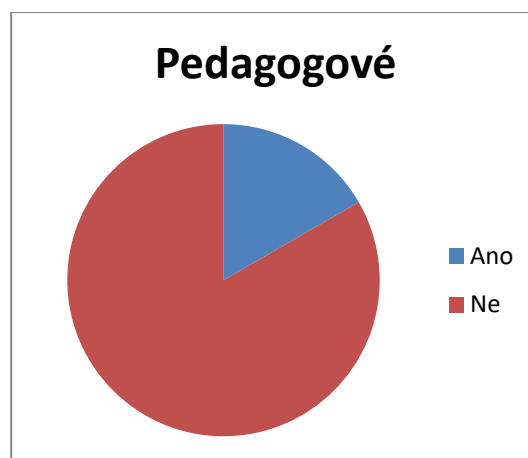
Podle odpovědí pedagogů je patrné, že chybí materiální podmínky pro výchovu a vzdělávání dvouletých dětí. Podle nich je to především z důvodu špatného financování a nedostatku peněz na ně. Bylo by otřesné, kdyby začlenění dvouletých dětí do mateřských škol zapříčinilo jejich uzavření.

Grafy č. 9a a 9b: Jsou děti mladší tří let připraveny na předškolní docházku?

Graf č. 9a,

Graf č. 9b,

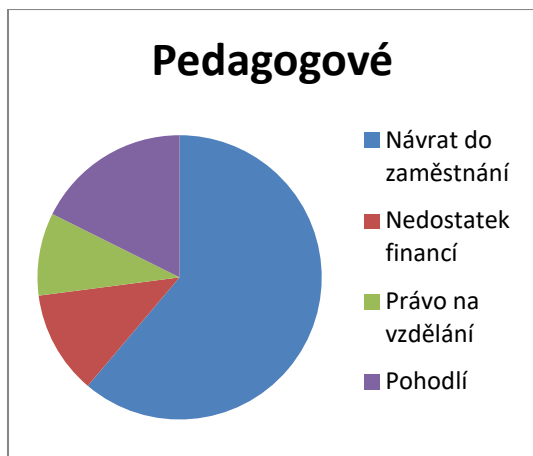

Zdroj: vlastní

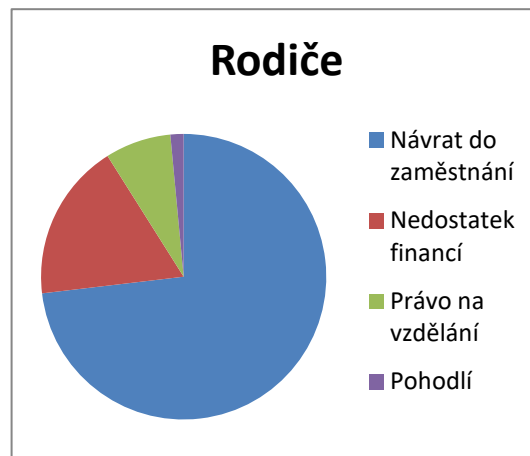
Z grafů č. 9a a 9b je patrné, že většina pedagogických pracovníků si myslí, že děti mladších tří let do předškolního vzdělávání nepatří. Naopak rodiče si myslí, že tyto děti do mateřských škol patří. Lze tedy jen těžko soudit, jak jsou rodiče informovaní o průběhu vzdělávání v mateřských školách, Školním vzdělávacím programu, RVP PV a dalších dokumentech mateřských škol.

Grafy č. 10a a 10b: Jaký je hlavní důvod umístění dítěte do mateřské školy?

Graf č. 10a,

Graf č. 10b,

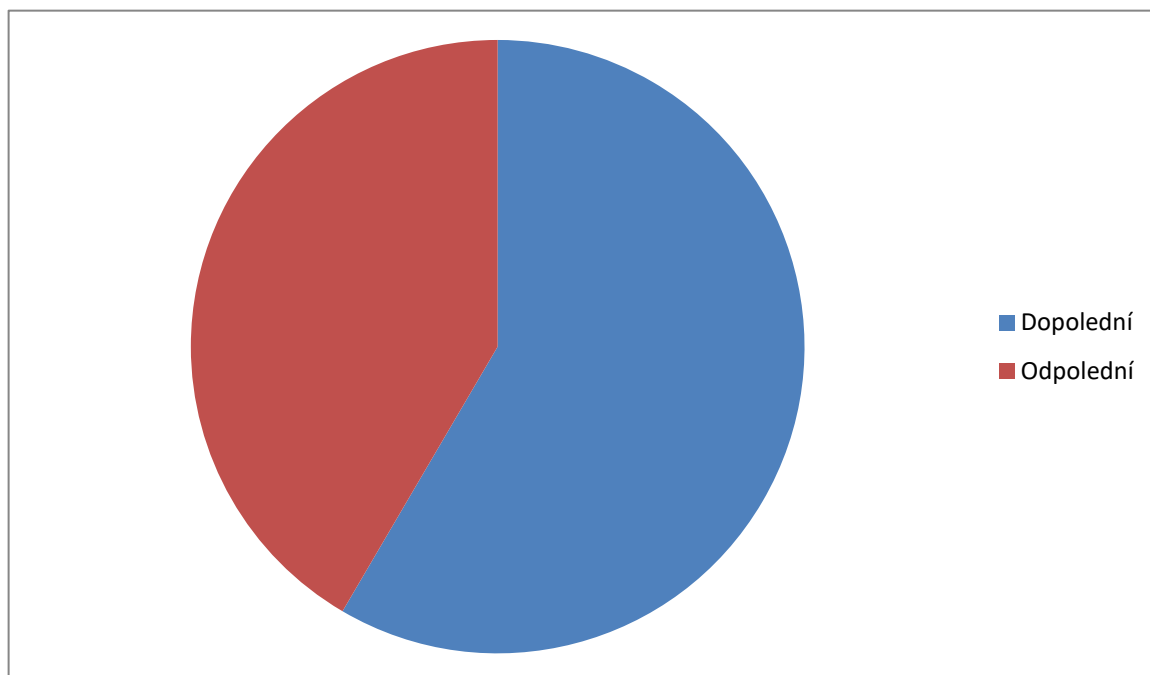

Zdroj: vlastní

Z grafů č. 10a a 10b vyplývá, že mezi hlavní důvody, které udávají pedagogové i rodiče dvouletých dětí, patří návrat do zaměstnání. Dalším hlavním důvodem se jeví nedostatek financí. Za zajímavost lze uvést rozpor mezi pedagogy a rodiči v odpovědi týkající se pohodlí. Zatímco z rodičů si tento důvod nevybral nikdo, pedagogové ho rozhodně nevyvrátili. Samozřejmě lze předpokládat, že většina rodin nepřizná, že dát dítě do mateřské školy, je pohodlné.

Graf č. 11: Pokud je dítě mladší tří let v mateřské škole, jak dlouhý je jeho pobyt v ní?

Zdroj: vlastní

Z grafu č. 11, který byl položený pouze rodičům, vyplývá, že většina dětí chodí domů z mateřské školy dopoledne. Děti, které chodí odpoledne, mají většinou pracující rodiče na plný úvazek. Nastává zde tedy otázka, zda by nebylo lepší umožnit rodičům změnu pracovního úvazku (například jeho zkrácení), a to po vzoru některých zahraničních států (viz teoretická část). U dvouletých dětí při dlouhé době pobytu v mateřské škole totiž může dojít k separační úzkosti nebo špatné adaptaci na kolektiv mateřské školy.

6.4 Závěry výzkumného šetření

Závěr výzkumné sondy strukturujeme do třech oblastí: obsahové, metodologické a praktické.

6.4.1 Závěr obsahový

Prvním dílčím cílem bakalářské práce bylo zjistit vhodné materiální podmínky v mateřských školách pro výchovu a vzdělávání dvouletých dětí a případně možné nedostatky. Výzkumné šetření dokázalo, jak uvádí otázka č. 8, že většina mateřských škol nemá vhodné materiální podmínky. Nicméně někteří respondenti odpověděli, že vhodné materiální podmínky plánují přizpůsobit do roku 2020. Dalším cílem bylo určit postoj pedagogů ke vzdělávání dvouletých dětí. Na tuto otázku odpovídá graf č. 9, přičemž většina pedagogů odpověděla, že děti mladších tří let nejsou na předškolní docházku připraveny. Tento cíl doplňuje i otázka z grafu č. 6 týkající se možnosti plnit RVP s dětmi mladšími tří let. Zde většina pedagogů odpověděla, že to možné není. Poslední cíl zkoumal hlavní důvody rodičů pro umístění dítěte mladšího tří let do mateřských škol. Tato otázka byla položena jak rodičům, tak pedagogům pro možné porovnání názorů. Z grafu č. 10 je patrné, že hlavním důvodem je návrat do zaměstnání. Na výzkumnou otázku, zda jsou mateřské školy materiálně připraveny na vzdělávání dvouletých dětí, odpovídá již výše zmíněný graf č. 8, u kterého bylo zjištěno, že většina mateřských škol zatím nemá vhodné materiální vybavení. Druhá otázka se týká postojů pedagogů ke vzdělávání dvouletých dětí. Ty, jak se ukázalo, nejsou kladné, ba spíše naopak. Většina pedagogů totiž za stávajících podmínek se začleňováním dětí mladších tří let do prostředí mateřské školy nesouhlasí.

6.4.2 Závěr metodologický

Dotazníkové šetření se osvědčilo z důvodu vysoké míry návratnosti a poměrně jasně zjištěných výsledků. U některých rodin ovšem nebylo patrné, zda uvádějí pravdivé informace, proto byla zvolena metoda porovnávání (viz otázka č. 10), kdy se zadal dotazník jak rodičům, tak pedagogům. Pro další zkoumání by bylo vhodné zapojit další metody, z nichž uvedme například rozhovor, který by doplnil dotazníkové otázky (třeba otázku č. 5, kdy se zkoumá vhodný počet dětí mladších tří let na jednu třídu apod.).

6.4.3 Závěr praktické části

Z výsledků šetření je patrné, že většina pedagogů nemá ke vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole kladný postoj. Podle nich totiž není možné plnit RVP a ŠVP, jelikož pro tak staré děti není uzpůsobený. Nejspíše je to způsobeno i nevhodným zapojováním do řízené činnosti a velkým počtem dětí na třídě. Podle pedagogů je třeba větší personální zabezpečení a nižší počet dětí na jednoho pedagoga. Hlavním důvodem umístění těchto dětí do mateřských škol je tedy převážně návrat rodičů do zaměstnání a nedostatek finančních prostředků rodiny, kde se při rodičovské dovolené matky nebo otce často snižuje životní úroveň. Nicméně docházka těchto dětí do mateřské školy probíhá u většiny dopoledne, což je pro adaptaci dětí rozhodně dobrá zpráva. Rodiče přes všechna možná rizika umístění takto malého dítěte do mateřské školy shledávají toto rozhodnutí za správné, čímž počet dětí mladších tří let u nás v mateřských školách nadále stoupá. Mateřské školy by si měly proto zajistit v první řadě vhodné materiální podmínky pro vzdělávání dětí mladší tří let. Respondenti dále doporučují navýšení odborné kvalifikace pedagogických pracovníků a celkové navýšení personálního zázemí mateřské školy (logoped, asistent pedagoga, chůva). Dále by bylo vhodné upravit pracovní dobu rodinám s dvouletými dětmi a umožnit jim tak postupný přechod do zaměstnání. V neposlední řadě je potřeba zvyšovat kvalifikovanost pedagogických pracovníků a jejich odborné znalosti týkající se této problematiky.

Závěr

Bakalářská práce byla zaměřena na zjišťování postojů učitelů a rodičů ke vzdělávání dvouletých dětí. Tato problematika je v současné době velmi rozebírána a poutá k sobě spoustu rozporuplných názorů pedagogů i široké veřejnosti.

V teoretické části byla charakterizována jednotlivá vývojová období dítěte a srovnáno vzdělávání dvouletých dětí ve světě a u nás, které vede nejen k inspiraci, ale zároveň nabízí mnoho pohledu na danou problematiku. Poslední kapitolou byla práce s RVP PV, kde bylo důležité zaměřit se na srovnání činností, které jsou doporučeny pro práci s předškolními dětmi, a srovnání s tím, zda dvouleté děti tyto činnosti zvládnou. Jak se ukázalo, většina těchto činností pro dvouleté děti byla nezvládnutelná a těžko proveditelná (viz praktická část).

Praktická část bakalářské práce se opírá o vyhodnocení dotazníků, které vyplnili pedagogové a rodiče dvouletých dětí. Ke každé z otázek dotazníku byl vytvořený graf a tyto otázky byly podrobně rozebrány. Hlavním cílem bylo zjistit, jaký mají postoj učitelé mateřské školy ke vzdělávání dvouletých dětí a najít jejich hlavní důvody.

Z odpovědí bylo patrné, že učitelé se zařazením dvouletých dětí nesouhlasí. Ve většině případů uvádějí, že dvouleté děti do současného školství, tak jak je tomu dáno dnes, nepatří. Převážně je to z důvodu nevhodného RVP PV a nevhodných podmínek vzdělávání (personální zajištění, materiální podmínky apod.). Hlavním doporučením bylo snížení počtu těchto dětí na třídách, vhodné materiální zázemí, rozšíření pedagogického sporu a úprava RVP PV, jelikož většina pedagogů byla toho názoru, že s dvouletými dětmi není možné tento program naplňovat.

Rodiče se vyjádřili k předškolnímu vzdělávání kladně převážně z důvodu, kdy se musejí vracet do práce a nemají kam umístit své dítě. Proto by bylo vhodné, aby se u nás podporovaly rodiny s dětmi například formou zkrácených úvazků nebo vhodné pracovní doby.

Současná doba je tedy taková, že se teprve hledá ideální cesta pro vzdělávání dětí mladších tří let. Politici momentálně připravují úpravu tohoto zákona, kdy by vzdělávání těchto dětí od roku 2020 nebylo povinné. Nicméně, jak tato situace dopadne, není známo.

Takto malé děti si hrají spíše paralelně a nezvládají spolupracovat. Potřebují neustálou asistenci nejméně jednoho pedagogického pracovníka a kolektiv více dětí je jim mnohdy nepříjemný. Vzhledem k separační úzkosti, která se u nezralých dvouletých dětí nebo dětí předškolního věku, může objevit a dalších nepříjemných komplikací autorka práce spíše doporučuje dávat tyto děti do mateřské školy minimálně a to za vhodných podmínek (úprava prostředí, snížená doba pobytu v MŠ apod.).

Resumé

Bakalářská práce se zaměřuje na problematiku postojů učitelů/ek MŠ a rodičů k výchově a vzdělávání dvouletých dětí, které patří k nejstěžejnějším tématům předškolní pedagogiky posledních let. Teoretická část specifikuje historii předškolního vzdělávání, jednotlivá vývojová období předškolního dítěte, podmínky vzdělávání pro dvouleté děti a požadavky Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání.

Praktická část již zkoumá samotné postoje pedagogů i učitelů, a to za pomoci dotazníkového šetření a rozhovorů. Dále pak zjišťuje hlavní nedostatky při vzdělávání dvouletých dětí, materiální připravenost mateřských škol pro tuto věkovou kategorii a hlavní důvody, proč rodiče umisťují dvouleté děti do mateřských škol.

Summary

The bachelor thesis is focuses on issues of attitudes of teachers and parents toward education of two-years old children. It is one of the most important topics of preschool pedagogy in recent years. The theoretical part specifies the history of preschool education, the devopmental period od the pre-school child, the conditions of education of two-years old children, the requirements of the Framework Educational Program for preschool education.

The practical part examines the attitudes of teachers and parents, using questionnaire surveys and interviews. It also identifies the main imperfections in the education of two-years old children, the material readiness for this age category and the main reasons why parents place two years old children in kindergarten.

Seznam odborné literatury

Odborné publikace:

ALLEN, K. Eileen a Lynn R. MAROTZ. *Přehled vývoje dítěte: od prenatálního období do 8 let*. Vyd. 3. Přeložil Petra VLČKOVÁ. Praha: Portál, 2008. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-7367-421-2.

BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. *Současná mateřská škola a její řízení*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-537-7.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa : základní duševní potřeby dítěte : dítě a lidský svět*. Praha: Grada, 2005. Pro rodiče. ISBN 80-247-0870-1.

PRŮCHA, Jan a Soňa KOŤÁTKOVÁ. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0495-4.

PŘINOSILOVÁ, Dagmar. *Diagnostika ve speciální pedagogice: texty k distančnímu vzdělávání*. 2. vyd. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-157-7.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

SVOBODOVÁ, Eva. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-774-9.

SPLAVCOVÁ, Hana a Jana KROPÁČKOVÁ. *Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1042-9.

SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2016.

Ostatní zdroje – elektronické:

MŠMT, ©2013-2018. Podrobný informační materiál ke vzdělávání dětí od 2 do 3 let v mateřské škole. MSMT.cz [online]. cit [19-01-2017]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/podrobny-informacni-material-ke-vzdelavani-deti-od-2-do-3>

ZŠ Stod, ©2017. Informace o mateřské škole. zsstod.cz [online]. cit [2017]. Dostupné z: <http://www.zsstod.cz/informace/os-1015/p1=1082>

Seznam grafů

Graf č. 1: Jak dlouho učím v MŠ?.....	30
Graf č. 2: Mé nejvyšší dosažené vzdělání?	31
Graf č. 3: V jaké třídě učím?	32
Graf č. 4: Jak si představuji personální zajištění ve třídě, kde jsou vzdělávány děti mladší tří let?	34
Graf č. 5: Jaký je podle Vás vhodný počet dětí mladších tří let na jednu třídu?	35
Graf č. 6: Je možné plnit RVP a ŠVP ve třídě, kde jsou děti mladší tří let? Pokud ne proč?.....	36
Graf č. 7: Jaký je ideální čas na řízenou činnost ve třídě dětí mladší tří let?	37
Graf č. 8: Má mateřská škola vhodné materiální podmínky pro vzdělávání dětí mladší tří let?	38
Grafy č. 9a a 9b: Jsou děti mladší tří let připraveny na předškolní docházku?	39
Grafy č. 10a a 10b: Jaký je hlavní důvod umístění dítěte do mateřské školy?	40
Graf č. 11: Pokud je dítě mladší tří let v mateřské škole, jak dlouhý je jeho pobyt v ní?	41

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Harmonogram výzkumného šetření	27
Tabulka č. 2: Návržnost dotazníků	33

Seznam příloh

Příloha č. 1: Výpis z RVP	I
Příloha č. 2: Dotazník pro pedagogy MŠ	VIII
Příloha č. 3: Dotazník pro rodiče	XI
Příloha č. 4: Potvrzení MŠ Všeradice	XII
Příloha č. 5: Potvrzení MŠ Dobřany	XIII
Příloha č. 6: Potvrzení MŠ Bez hranic (MŠ Tuřany)	XIV
Příloha č. 7: Potvrzení ZŠ a MŠ Stod	XV

Příloha č. 1: Výpis z RVP

Vzdělávací oblasti

Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou zpracovány tak, aby byly pro učitele srozumitelné a aby s jejich obsahem mohl dále pracovat. Každá oblast zahrnuje tyto vzájemně propojené kategorie: *dílčí cíle (záměry)*, *vzdělávací nabídku* a *očekávané výstupy (předpokládané výsledky)*.

Dílčí cíle vyjadřují, co by měl učitel v průběhu předškolního vzdělávání sledovat, co by měl u dítěte podporovat.

Vzdělávací nabídka jako *prostředek vzdělávání* představuje ve svém celku soubor (souhrn) *praktických i intelektových činností, popř. příležitostí*, vhodných k naplňování cílů a k dosahování výstupů. Pedagog by měl ve své praxi (tzn. při práci ve třídě) tuto nabídku respektovat a tvůrčím způsobem ji konkretizovat tak, aby nabízené činnosti byly mnohostranné a maximálně pestré a svou úrovní odpovídaly konkrétním možnostem a potřebám dětí.

Očekávané výstupy jsou *dílčí výstupy vzdělávání¹*, které je možno obecně považovat v této úrovni vzdělávání za dosažitelné. Jsou formulovány tak, aby měly *charakter způsobilostí (kompetencí)²*. Nejedná se o výčet jednotlivých schopností, poznatků, dovedností kognitivních i praktických, postojů a hodnot, ale o jejich vzájemné propojení, o jejich jednoduché soubory *dítětem prakticky využitelné*. Tyto výstupy jsou formulovány pro dobu, kdy dítě předškolní vzdělávání ukončuje, s tím, že jejich dosažení *není pro dítě povinné*. Každé dítě může v čase, kdy opouští mateřskou školu, dosahovat těchto výstupů v míře odpovídající jeho individuálním potřebám a možnostem. Učitel při své práci sleduje proces osvojování těchto způsobilostí jak v rámci třídy dětí, tak u jednotlivých dětí a postupuje tak, aby děti získávaly co nejvíce.

Z praktického hlediska jsou v RVP PV pojmenována *možná rizika*, která mohou ohrožovat úspěch vzdělávacích záměrů. Ta srozumitelně upozorňují pedagoga na to, čeho by se měl vyvarovat.

Dítě a jeho tělo

Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v oblasti biologické je stimulovat a podporovat růst a neurosvalový vývoj dítěte, podporovat jeho fyzickou pohodu, zlepšovat jeho tělesnou zdatnost i pohybovou a zdravotní kulturu, podporovat rozvoj jeho pohybových i manipulačních dovedností, učít je sebeobslužným dovednostem a vést je ke zdravým životním návykům a postojům.

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

- lokomoční pohybové činnosti (chůze, běh, skoky a poskoky, lezení), nelokomoční pohybové činnosti (změny poloh a pohybů těla na místě) a jiné činnosti (základní gymnastika, turistika, sezonní činnosti, míčové hry apod.)

---

¹ Pro výstupy v rámci oblastí se v praxi vžil pojem „dílčí kompetence“; není to výraz přesný, ale pracovní je možno jej užívat jako synonymum pro „dílčí (oblastní) výstupy“.

² Tyto způsobilosti se stávají stále komplexnější a kvalitativně dokonalejší a proměňují se v základ kompetencí na úrovni kompetencí klíčových.

- manipulační činnosti a jednoduché úkony s předměty, pomůckami, nástroji, náčiním, materiálem; činnosti seznamující děti s věcmi, které je obklopují, a jejich praktickým používáním
- zdravotně zaměřené činnosti (vyrovnávací, protahovací, uvolňovací, dechová, relaxační cvičení)
- smyslové a psychomotorické hry
- konstruktivní a grafické činnosti
- hudební a hudebně pohybové hry a činnosti
- jednoduché pracovní a sebeobslužné činnosti v oblasti osobní hygieny, stolování, oblékání, úklidu, úpravy prostředí apod.
- činnosti zaměřené k poznávání lidského těla a jeho částí
- příležitosti a činnosti směřující k ochraně zdraví, osobního bezpečí a vytváření zdravých životních návyků
- činnosti relaxační a odpočinkové, zajišťující zdravou atmosféru a pohodu prostředí
- příležitosti a činnosti směřující k prevenci úrazů (hrozcích při hrách, pohybových činnostech a dopravních situacích, při setkávání s cizími lidmi), k prevenci nemoci, nezdravých návyků a závislostí

Dítě a jeho psychika

Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v oblasti psychologické je podporovat duševní pohodu, psychickou zdatnost a odolnost dítěte, rozvoj jeho intelektu, řeči a jazyka, poznávacích procesů a funkcí, jeho citů i vůle, stejně tak i jeho sebepojetí a sebenahlížení, jeho kreativity a sebevyjádření, stimulovat osvojování a rozvoj jeho vzdělávacích dovedností a povzbuzovat je v dalším rozvoji, poznávání a učení.

Tato oblast zahrnuje tři „podoblasti“: 5.2.1 *Jazyk a řeč*; 5.2.2 *Poznávací schopnosti a funkce, představitivost a fantazie, myšlenkové operace*; 5.2.3 *Sebepojetí, city a vůle*.

Jazyk a řeč

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

- artikulační, řečové, sluchové a rytmické hry, hry se slovy, slovní hádanky, vokální činnosti
- společné diskuse, rozhovory, individuální a skupinová konverzace (vyprávění zážitků, příběhů, vyprávění podle skutečnosti i podle obrazového materiálu, podle vlastní fantazie, sdělování slyšeného druhým apod.)
- komentování zážitků a aktivit, vyřizování vzkazů a zpráv
- samostatný slovní projev na určité téma
- poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů, sledování filmových a divadelních pohádek a příběhů

- vyprávění toho, co dítě slyšelo nebo co zhlédlo
- přednes, recitace, dramatizace, zpěv
- grafické napodobování symbolů, tvarů, čísel, písmen
- prohlížení a „čtení“ knížek
- hry a činnosti zaměřené k poznávání a rozlišování zvuků, užívání gest
- činnosti a příležitosti seznamující děti s různými sdělovacími prostředky (noviny, časopisy, knihy, audiovizuální technika)

Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

- přímé pozorování přírodních, kulturních i technických objektů i jevů v okolí dítěte, rozhovor o výsledku pozorování
- záměrné pozorování běžných objektů a předmětů, určování a pojmenovávání jejich vlastností (velikost, barva, tvar, materiál, dotek, chuť, vůně, zvuky), jejich charakteristických znaků a funkcí
- motivovaná manipulace s předměty, zkoumání jejich vlastností
- konkrétní operace s materiálem (třídění, přiřazování, uspořádání, odhad, porovnávání apod.)
- spontánní hra, volné hry a experimenty s materiálem a předměty
- smyslové hry, nejrůznější činnosti zaměřené na rozvoj a cvičení postřehu a vnímání, zrakové a sluchové paměti, koncentrace pozornosti apod.
- námětové hry a činnosti
- hry nejrůznějšího zaměření podporující tvořivost, představivost a fantazii (kognitivní, imaginativní, výtvarné, konstruktivní, hudební, taneční či dramatické aktivity)
- řešení myšlenkových i praktických problémů, hledání různých možností a variant
- hry a činnosti zaměřené ke cvičení různých forem paměti (mechanické a logické, obrazné a pojmové)
- činnosti zaměřené na vytváření (chápání) pojmů a osvojování poznatků (vysvětlování, objasňování, odpovědi na otázky, práce s knihou, s obrazovým materiálem, s médii apod.)
- činnosti zaměřené na poznávání jednoduchých obrazně znakových systémů (písmena, číslice, piktogramy, značky, symboly, obrazce)
- hry a praktické úkony procvičující orientaci v prostoru i v rovině
- činnosti zaměřené na seznamování se s elementárními číselnými a matematickými pojmy a jejich symbolikou (číselná řada, číslice, základní geometrické tvary, množství apod.) a jejich smysluplnou praktickou aplikaci
- činnosti zasvěcující dítě do časových pojmů a vztahů souvisejících s denním řádem, běžnými proměnami a vývojem a přibližující dítěti přirozené časové i logické posloupnosti dějů, příběhů, událostí apod.

Sebepojetí, city, vůle

Vzdělávací nabídka *(co učitel dítěti nabízí)*

- spontánní hra
- činnosti zajišťující spokojenost a radost, činnosti vyvolávající veselí a pohodu
- činnosti přiměřené silám a schopnostem dítěte a úkoly s viditelným cílem a výsledkem, v nichž může být dítě úspěšné
- činnosti nejrůznějšího zaměření vyžadující (umožňující) samostatné vystupování, vyjadřování, obhajování vlastních názorů, rozhodování a sebehodnocení
- příležitosti a hry pro rozvoj vůle, vytrvalosti a sebeovládání
- cvičení organizačních dovedností
- estetické a tvůrčí aktivity (slovesné, výtvarné, dramatické, literární, hudební, pohybové a další)
- sledování pohádek a příběhů obohacujících citový život dítěte
- cvičení v projevování citů (zvláště kladných), v sebekontrolě a v sebeovládání (zvláště záporných emocí, např. hněvu, zlosti, úzkosti)
- hry na téma rodiny, přátelství apod.
- výlety do okolí (do přírody, návštěvy dětských kulturních akcí apod.)
- činnosti zaměřené k poznávání různých lidských vlastností; záměrné pozorování, čím se lidé mezi sebou liší (fyzické i psychické vlastnosti, dovednosti, schopnosti, city, vlastnosti dané pohlavními rozdíly, věkem, zeměpisným místem narození, jazykem) a v čem jsou si podobní
- dramatické činnosti (předvádění a napodobování různých typů chování člověka v různých situacích), mimické vyjadřování nálad (úsměv, pláč, hněv, zloba, údiv, vážnost apod.)
- činnosti vedoucí dítě k identifikaci sebe sama a k odlišení od ostatních

Dítě a ten druhý

Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v interpersonální oblasti je podporovat utváření vztahů dítěte k jinému dítěti či dospělému, posilovat, kultivovat a obohacovat jejich vzájemnou komunikaci a zajišťovat pohodu těchto vztahů.

Vzdělávací nabídka *(co učitel dítěti nabízí)*

- běžné verbální i neverbální komunikační aktivity dítěte s druhým dítětem i s dospělým
- sociální a interaktivní hry, hraní rolí, dramatické činnosti, hudební a hudebně pohybové hry, výtvarné hry a etudy
- společenské hry, společné aktivity nejrůznějšího zaměření
- kooperativní činnosti ve dvojicích, ve skupinkách

- společná setkávání, povídání, sdílení a aktivní naslouchání druhému
- aktivity podporující sbližování dětí
- aktivity podporující uvědomování si vztahů mezi lidmi (kamarádství, přátelství, vztahy mezi oběma pohlavími, úcta ke stáří apod.)
- hry, přirozené i modelové situace, při nichž se dítě učí přijímat a respektovat druhého
- činnosti zaměřené na porozumění pravidlům vzájemného soužití a chování, spolupodílení se na jejich tvorbě
- hry a činnosti, které vedou děti k ohleduplnosti k druhému, k ochotě rozdělit se s ním, půjčit hračku, střídat se, pomoci mu, ke schopnosti vyřešit vzájemný spor apod.
- činnosti zaměřené na poznávání sociálního prostředí, v němž dítě žije – rodina (funkce rodiny, členové rodiny a vztahy mezi nimi, život v rodině, rodina ve světě zvířat), mateřská škola (prostředí, vztahy mezi dětmi i dospělými, kamarádi)
- hry a situace, kde se dítě učí chránit soukromí a bezpečí své i druhých
- četba, vyprávění a poslech pohádek a příběhů s etickým obsahem a poučením

Dítě a společnost

Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v oblasti sociálně-kulturní je uvést dítě do společnosti ostatních lidí a do pravidel soužití s ostatními, uvést je do světa materiálních i duchovních hodnot, do světa kultury a umění, pomoci dítěti osvojit si potřebné dovednosti, návyky i postoje a umožnit mu aktivně se podílet na utváření společenské pohody ve svém sociálním prostředí.

Vzdělávací nabídka *(co učitel dítěti nabízí)*

- běžné každodenní setkávání s pozitivními vzory vztahů a chování
- aktivity vhodné pro přirozenou adaptaci dítěte v prostředí mateřské školy
- spoluvytváření přiměřeného množství jasných a smysluplných pravidel soužití ve třídě
- různorodé společné hry a skupinové aktivity (námětové hry, dramatizace, konstruktivní a výtvarné projekty apod.) umožňující dětem spolupodílet se na jejich průběhu i výsledcích
- přípravy a realizace společných zábav a slavností (oslavy výročí, slavnosti v rámci zvyků a tradic, sportovní akce, kulturní programy apod.)
- tvůrčí činnosti slovesné, literární, dramatické, výtvarné, hudební, hudebně pohybové, dramatické apod. podněcující tvořivost a nápaditost dítěte, estetické vnímání i vyjadřování a tříbení vkusu
- receptivní slovesné, literární, výtvarné či dramatické činnosti (poslech pohádek, příběhů, veršů, hudebních skladeb a písní, sledování dramatizací, divadelních scének)
- setkávání se s literárním, dramatickým, výtvarným a hudebním uměním mimo mateřskou školu, návštěvy kulturních a uměleckých míst a akcí zajímavých pro předškolní dítě

- hry zaměřené k poznávání a rozlišování různých společenských rolí (dítě, dospělý, rodič, učitelka, žák, role dané pohlavím, profesní role, herní role) a osvojování si rolí, do nichž se dítě přirozeně dostává
- aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku (zdvořilost, ohleduplnost, tolerance, spolupráce) a mravní hodnoty (dobro, zlo, spravedlnost, pravda, upřímnost, otevřenost apod.) v jednání lidí
- hry a praktické činnosti uvádějící dítě do světa lidí, jejich občanského života a práce (využívání praktických ukázek z okolí dítěte, tematické hry seznamující dítě s různými druhy zaměstnání, řemesel a povolání, s různými pracovními činnostmi a pracovními předměty, praktická manipulace s některými pomůckami a nástroji, provádění jednoduchých pracovních úkonů a činností apod.)
- aktivity přibližující dítěti svět kultury a umění a umožňující mu poznat rozmanitost kultur (výtvarné, hudební a dramatické činnosti, sportovní aktivity, zábavy, účast dětí na kulturních akcích, návštěvy výstav, divadelních a filmových představení, využívání příležitostí seznamujících dítě přirozeným způsobem s různými tradicemi a zvyky běžnými v jeho kulturním prostředí apod.)

Dítě a svět

Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v environmentální oblasti je založit u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí – počínaje nejbližším okolím a konče globálními problémy celosvětového dosahu – a vytvořit elementární základy pro otevřený a odpovědný postoj dítěte (člověka) k životnímu prostředí.

Vzdělávací nabídka (*co učitel dítěti nabízí*)

- přirozené pozorování blízkého prostředí a života v něm, okolní přírody, kulturních i technických objektů, vycházky do okolí, výlety
- aktivity zaměřené k získávání praktické orientace v obci (vycházky do ulic, návštěvy obchodů, návštěvy důležitých institucí, budov a dalších pro dítě významných objektů)
- sledování událostí v obci a účast na akcích, které jsou pro dítě zajímavé
- poučení o možných nebezpečných situacích a dítěti dostupných způsobech, jak se chránit (dopravní situace, manipulace s některými předměty a přístroji, kontakt se zvířaty, léky, jedovaté rostliny, běžné chemické látky, technické přístroje, objekty a jevy, požár, povodeň a jiné nebezpečné situace a další nepříznivé přírodní a povětrnostní jevy), využívání praktických ukázek varujících dítě před nebezpečím
- hry a aktivity na téma dopravy, cvičení bezpečného chování v dopravních situacích, kterých se dítě běžně účastní, praktický nácvik bezpečného chování v některých dalších situacích, které mohou nastat
- praktické užívání technických přístrojů, hraček a dalších předmětů a pomůcek, se kterými se dítě běžně setkává
- přirozené i zprostředkované poznávání přírodního okolí, sledování rozmanitostí a změn v přírodě (živá i neživá příroda, přírodní jevy a děje, rostliny, živočichové, krajina a její ráz, podnebí, počasí, ovzduší, roční období)

- práce s literárními texty, s obrazovým materiálem, využívání encyklopedií a dalších médií
- kognitivní činnosti (kladení otázek a hledání odpovědí, diskuse nad problémem, vyprávění, poslech, objevování)
- praktické činnosti, na jejichž základě se dítě seznamuje s různými přírodními i umělými látkami a materiály ve svém okolí a jejichž prostřednictvím získává zkušenosti s jejich vlastnostmi (praktické pokusy, zkoumání, manipulace s různými materiály a surovinami)
- využívání přirozených podnětů, situací a praktických ukázek v životě a okolí dítěte k seznamování dítěte s elementárními ději srozumitelnými reáliemi o naší republice
- pozorování životních podmínek a stavu životního prostředí, poznávání ekosystémů (les, louka, rybník apod.)
- ekologicky motivované herní aktivity (ekohry)
- smysluplné činnosti přispívající k péči o životní prostředí a okolní krajinu, pracovní činnosti, pěstitelské a chovatelské činnosti, činnosti zaměřené k péči o školní prostředí, školní zahradu a blízké okolí

Příloha č. 2: Dotazník pro pedagogy MŠ

Dotazník zaměřený na výchovu a vzdělávání dvouletých dětí, učený pedagogům, kteří mají zkušenost s výše uvedeným.

Vážené učitelky a učitelé mateřských škol. Jsem Lenka Jelínková a jsem studentkou třetího ročníku ZČU v Plzni na fakultě pedagogické obor předškolní pedagogika. Tímto bych Vás chtěla požádat o vyplnění krátkého dotazníku, který bude sloužit jako podklad pro mou bakalářskou práci. Tento dotazník je zcela anonymní a výsledky šetření jsou použity pouze pro výše zmiňovaný účel.

Vyplněný dotazník prosím odevzdejte ředitelce nebo vedoucí učitelce. Pokud jakoukoliv otázku nechcete nebo nemůžete vyplnit, není to nutné.

Vysvětlivky:

- Jedna správná odpověď.
  - Více správných odpovědí.
1. Jak dlouho učím v mateřské škole?
    - 1. rokem
    - 2. – 3. rokem
    - 3 – 5 let
    - 5 – 10 let
    - 10 – 20 let
    - 20 – 30 let
    - Více než 30 let
  2. Mé nejvyšší dosažené vzdělání?
    - Středoškolské
    - Vyšší odborné
    - Vysokoškolské – bakalářské studium
    - Vysokoškolské – magisterské studium
  3. V jaké třídě učím?
    - Heterogenní
    - Homogenní

4. Jak si představuji personální zajištění ve třídě, kde jsou vzdělávány děti mladší tří let?
- Pedagog
  - Asistent pedagoga
  - Chůva
  - Speciální pedagog
  - Logoped
  - Zdravotní sestra
5. Jaký je vhodný počet dětí mladší tří let na smíšenou třídu?
 .....
6. Je možné plnit RVP a ŠVP ve třídě, kde jsou děti mladší tří let? Pokud ne proč?
 .....
 .....
 .....
7. Jaký je ideální čas na řízenou činnost ve třídě dětí mladší tří let?
- Řízená činnost nelze realizovat.
  - Do 10ti minut.
  - 10 – 15 minut
  - 15 – 20 minut
  - 20 – 30 minut
  - 30 – 40 minut
  - Více
8. Má mateřská škola vhodné materiální podmínky pro vzdělávání dětí mladší tří let?
- Má vhodné materiální podmínky
  - Nemá vhodné materiální podmínky
  - Počítá se s tím, že materiální podmínky mateřská škola do roku 2020 doplní.
  - Jiná odpověď (uved'te):.....
 .....
 .....

9. Jsou děti mladší tří let připraveny na předškolní docházku?

Ano

Ne

10. Jaký je hlavní důvod rodičů umístění dítěte do mateřské školy? (uved'te)

.....
.....
.....

Příloha č. 3: Dotazník pro rodiče

Dotazník zaměřený na výchovu a vzdělávání dvouletých dětí určený pro rodiče, kteří mají zkušenost s danou problematikou.

Vážení rodiče, jsem Lenka Jelínková a jsem studentkou třetího ročníku ZČU v Plzni na fakultě pedagogické obor předškolní pedagogika. Tímto bych Vás chtěla požádat o vyplnění krátkého dotazníku, který bude sloužit jako podklad pro mou bakalářskou práci. Tento dotazník je zcela anonymní a výsledky šetření jsou použity pouze pro výše zmiňovaný účel.

Vyplněný dotazník prosím odevzdejte pedagogickému pracovníkovi, který Vám dotazník předal. Pokud u nějaké z odpovědí nechcete nebo nemůžete odpovídat, není to nutné.

Vysvětlivky:

- Jedna správná odpověď.

1. Jaký je hlavní důvod umístění dítěte do mateřské školy?

.....
.....
.....

2. Jsou děti mladší tří let připraveny na předškolní docházku?

- Ano
- Ne

Příloha č. 4: Potvrzení MŠ Všeradice

Souhlas se zveřejněním údajů o mateřské škole a zpracováním výsledků šetření v Bakalářské práci Lenky Jelínkové na téma Výchova a vzdělávání dvouletých dětí v mateřských školách.

Údaje o mateřské škole:

v. Všeradice ..... dne 25.6.2018 .....

Mateřská škola Všeradice
příspěvková organizace
267 26 Všeradice 147
IČO 75033097 tel. 607 040 130

Podpis:

Klára Hanešková

Příloha č. 5: Potvrzení MŠ Dobřany

Souhlas se zveřejněním údajů o mateřské škole a zpracováním výsledků šetření v Bakalářské práci Lenky Jelínkové na téma Výchova a vzdělávání dvouletých dětí v mateřských školách.

Údaje o mateřské škole:
Mateřská škola Dobřany, okres Plzeň-jih, příspěvková organizace
Oslavčenská pracoviště Stromořadí 922, Dobřany, 324 41

v. Dobřanách ..... dne 15.6.2018 .....

Mateřská škola
Dobřany, Stromořadí 922,
okres Plzeň-jih
F. J. J.
Podpis:

Příloha č. 6: Potvrzení MŠ Bez hranic (MŠ Tuřany)

Souhlas se zveřejněním údajů o mateřské škole a zpracováním výsledků šetření v Bakalářské práci Lenky Jelínkové na téma Výchova a vzdělávání dvouletých dětí v mateřských školách.

Údaje o mateřské škole:

Základní škola a Mateřská škola
Bez hranic
270 64 Msec 171 (4)
IČO: 024 13 612
pracoviště MŠ Tuřany

V TUŘANECH dne 25.6.2018

Podpis:

Příloha č. 7: Potvrzení ZŠ a MŠ Stod

Souhlas se zveřejněním údajů o mateřské škole a zpracováním výsledků šetření v Bakalářské práci Lenky Jelinkové na téma Výchova a vzdělávání dvouletých dětí v mateřských školách.

Údaje o mateřské škole:

Základní škola a mateřská škola Stod
právní forma organizace
Komenského nám. 10, 333 01 Stod
ICO: 70831815, tel.: 379 800 000
4

Ve Stodě ..... dne 18. 6. 2018 .....

Podpis: